

2022 -
2025

**Programmabegroting
Gemeente Borne**

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen	6
2.1 Bestuurlijke hoofdlijnen	7
2.2 Financiële hoofdlijnen	9
3 Programma's	15
3.1 programma Solidair Borne	16
3.2 programma Duurzaam Borne	22
3.3 programma Verbindend Borne	27
3.4 programma Borne Algemeen	32
4 Paragrafen	35
4.1 paragraaf Lokale heffingen	36
4.2 paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	48
4.3 paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	52
4.4 paragraaf Financiering	57
4.5 paragraaf Bedrijfsvoering	60
4.6 paragraaf Verbonden partijen	63
4.7 paragraaf Grondbeleid	68
5 Financiële begroting	73
5.1 Overzicht van baten en lasten	74
5.2 programma Uiteenzetting van de financiële positie	75
5.2.1 Prognose meerjarenbalans	76
5.2.2 EMU-saldo	77
5.2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	79
5.2.4 Investerings- en financieringsoverzicht	80
5.2.5 Reserves en voorzieningen	82
5.2.6 Incidentele baten en lasten	84
Bijlagen	85
6.1 Uitgangspunten begroting 2022	86
6.2 Verplichte beleidsindicatoren	86
6.3 Baten en lasten per taakveld	93

1 Inleiding

Overeenkomstig artikel 190 van de Gemeentewet biedt het college de gemeenteraad een meerjarenbegroting aan. Deze begroting is ook bedoeld om de gemeenteraad en de Bornse samenleving inzicht te geven in de verwachte inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hiermee kunnen zij zich een oordeel vormen over de financiële positie en de beleidskeuzes van de gemeente. Voor de gemeenteraad dient de begroting als kader om beleidskeuzes te maken en te sturen op prioriteiten voor deze raadsperiode. Voor het college is de begroting het financieel en beleidsmatig kader voor de jaarschijf 2022.

De begroting die hier voorligt is gebaseerd op de kaderbrief 2022-2025.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de begroting in één oogopslag weergegeven. Daarna volgt in hoofdstuk 2 een toelichting op de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de effecten van de Corona crisis. In hoofdstuk 4 worden de programma's beschreven. De begrotingsindeling bestaat uit vier programma's en verschillende programmaonderdelen; deze worden thema's genoemd. De beschrijving per programma en thema is telkens opgebouwd vanuit de drie w-vragen;

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat het kosten?

Voor de vergelijking hebben wij de jaarrekeningcijfers van 2019 opgenomen in de meerjarenoverzichten met baten en lasten per programmaonderdeel.

In hoofdstuk 5 zijn de verplichte paragrafen opgenomen. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die programma overstijgend zijn inzichtelijk te maken.

Hoofdstuk 6 gaat in op de financiële begroting. Dit betreffen veelal financiële overzichten op detailniveau. Dit zijn o.a. de verplichte overzichten waar wij over moeten rapporteren.

Tot slot komen in hoofdstuk 7 de bijlagen aan bod. Hierin staan onder andere de uitgangspunten van deze begroting, de verdeling van baten en lasten per taakveld en een detailoverzicht van alle verbonden partijen.

2 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

2.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Deze begroting is gebaseerd op het Raads- en coalitieakkoord 2018-2022. Het vertrekpunt hierbij is onze visie 'Toekomstvisie 2030: Dynamische Dorpen' (MijnBorne2030).

Visie en prioriteiten

Dynamische dorpen - Toekomstvisie van de Bornse gemeenschap Welzijn en samenleving in 2030

Gewilde locatie om te wonen. Dorpse identiteit, groene gemeente, stedelijke voorzieningen dichtbij. Zelfstandigheid behouden. Noaberschap en gastvrijheid. Inwoneraantal is gegroeid. Aansprekende voorzieningen voor de jeugd. Centrum ontmoetingsplek voor bewoners. Goede verbindingen van de wijken naar het centrum. Uitnodigende uitstraling van het centrum. Aantrekkelijk voor de jeugd door vele uitgaansgelegenheden en terrasjes. Het Kulturhus is een bindende factor in de gemeenschap. Door culturele activiteiten leren bewoners elkaar beter kennen en integreren nieuwe inwoners makkelijk.

Ruimte en wonen in 2030

De structuur en aanblik van Borne, Hertme en Zenderen is zoveel mogelijk gelijk gebleven. Nieuwe woningen gebouwd door effectief van de open ruimte in de dorpskernen gebruik te maken. Oude woningen en bedrijfsruimtes zijn indien nodig vervangen door nieuwbouw. Bornearen in alle leeftijdsfasen wonen gelukkig in Borne. Zorgwoningen voor bewoners die extra zorg behoeven. Levensloop geschikte woningen in de nieuwbouw. Veel senioren uit de omgeving gevestigd in diverse woonservice-zones.

Economie en ondernemen in 2030

De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Er zijn diverse kennisintensieve zelfstandige bedrijven gevestigd. Ook komen door het groene karakter van de gemeente en de vele culturele activiteiten ieder jaar meer toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er is hierdoor meer werkgelegenheid in de horeca ontstaan.

Duurzaamheid in 2030

Alle nieuwbouw van de afgelopen jaren is gebouwd op basis van duurzame principes. Projectontwikkelaars gebruiken 100% herbruikbaar materiaal voor hun nieuwbouw. De nieuwe woningen zijn energieneutraal. Borne heeft zijn duurzaamheid in een convenant met alle Bornse bedrijven en organisaties vastgelegd. Daarin hebben alle partijen zich verbonden groene energie en minimaal 50% fairtrade producten te gebruiken.

Bestuurlijke agenda 2018-2022

De bestuurlijke agenda 2018-2022 bestaat uit het raadsakkoord en het coalitieakkoord. Hierin zijn de prioriteiten voor deze raadsperiode benoemd:

- Stimuleren (burger- en overheids)participatie

Solidair Borne

- Sport, welzijn en cultuur
- Veiligheid en Leefbaarheid
- Arbeidsmarkt en werkgelegenheid
- Sociaal Domein
- Centrumontwikkeling
- Spoorveiligheid (coalitieakkoord)

Duurzaam Borne

- Duurzaamheid
- Fietsers en voetgangers
- Elhorst Vloedbelt
- Onderwijshuisvesting/Brede school
- Infrastructuur (coalitieakkoord)
- Wonen (coalitieakkoord)

Verbindend Borne

- Bestuurlijke vernieuwing
- Regisserende gemeente Borne
- Serviceloket/Dienstverlening
- Regionale samenwerking

Prioriteiten en ruimte

De prioriteiten uit het raads- en coalitieakkoord worden uitgewerkt in concrete voorstellen. Om de voorstellen te kunnen afwegen tegen andere prioriteiten, is voor deze prioriteiten een indicatieve inschatting van de lasten gegeven. Daarnaast is voor een goede afweging inzicht nodig in de beschikbare financiële ruimte.

2.2 Financiële hoofdlijnen

In dit hoofdstuk wordt financieel inzicht gegeven in de Meerjarenbegroting 2022-2025 op hoofdlijnen. Alinea 2.2.1 gaat in op het basisperspectief. Dit betreft de actualisatie op bestaand beleid met als peildatum 15 juli 2021. Deze datum is bewust gekozen, in verband met de behandeling van de kaderbrief 2022-2025. Deze wijzigingen zijn meegenomen in de nieuwe primitieve begroting. In 2.2.3. wordt hierop ingegaan.

Er speelt veel omtrent de gemeentefondsuitkering. De belangrijkste wijzigingen hierin en de gehanteerde uitgangspunten worden in alinea 2.2.2 weergegeven. In alinea 2.2.4 wordt ingegaan op alle overige wijzigingen die hebben plaatsgevonden. Alinea 2.2.5 laat ten slotte het nieuwe meerjarenperspectief zien.

De provincie Overijssel ziet erop toe dat gemeenten een structureel en reëel sluitende begroting hebben: de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten mogen zowel gedekt worden door structurele, als incidentele baten. In dat geval hanteert de provincie repressief toezicht.

Als de begroting niet structureel en reëel sluitend is, moet aannemelijk worden gemaakt dat dit evenwicht binnen de termijn van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Uitgangspunt is dat de begroting in het laatste begrotingsjaar sluitend moet zijn, maar dit perspectief -het laatste jaar is sluitend- mag niet telkens opschuiven. Het doel hiervan is dat een situatie met sluitende begroting en meerjarenramingen (voor alle jaren) telkens een stapje dichterbij komt. Met de voorliggende begroting, voldoet onze gemeente aan het provinciaal toezicht kader.

De provincie heeft de gemeenten voor de begroting 2022 de ruimte geboden om te kiezen tussen de mei- en septembercirculaire . In deze begroting is het uitgangspunt, net als andere jaren de meicirculaire. Een overzicht van de financiële uitgangspunten die gehanteerd zijn in deze begroting zijn weergegeven in bijlage 1: 'uitgangspunten begroting 2022'.

2.2.1 Basisperspectief

In november 2020 is de meerjarenbegroting 2021-2024 opgesteld. In onderstaande tabel zijn de uitkomsten hiervan weergegeven, deze tabel komt overeen met de tabel zoals vastgesteld in het Raadsbesluit bij de begroting 2021-2024. In de deze nieuwe programmabegroting wordt 2025 voor het eerst behandeld. Hierbij is het uitgangspunt dat 2025 cijfermatig hetzelfde is als 2024.

Oude saldo (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Incidenteel	75 N			
Structureel	152 V	390 V	382 V	382 V
Eindtotaal	77 V	390 V	382 V	382 V

2.2.2 Kaderstelling

Met vaststelling van de kaderbrief 2022 zijn de volgende beleidskeuzes opgenomen in de primitieve begroting. Het gaat hierbij om de onderstaande onderwerpen. Een negatief bedrag betekent een voordeel, een positief bedrag een nadeel.

Kaderstelling (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Dividend	13	13	13	13
Herijking Toekomstvisie	50	-	-	-
Kapitaalgoederenfonds	-	100	200	300
Taakstelling Sport	265	60	-	-
Taakstelling Cultuur en vrije tijd	150			
OZB	218	218	-1	-1
't Wooldrik	-	-540	212	212
P-begroting	750	750	750	750
Omgevingswet	390	340	90	-50
Subtotaal	1.836 N	941 N	1.264 N	1.224 N

Deze onderwerpen komen 1 op 1 terug in de kaderstelling. Ten opzichte van de kaderstelling is zijn deze onderwerpen op de volgende punten veranderd:

- Afrondingsverschillen met betrekking tot 't Wooldrik;
- De OZB teruggave m.b.t. de verbindingsweg en de vloedbeltverbinding is vanaf 2024 budgetneutraal, doordat de kapitaallasten van de verbindingsweg vanaf 2024 zijn opgenomen in de begroting en deze vrij kunnen vallen. In 2022 en 2023 zit deze kapitaallast niet in de begroting en leidt de teruggaaf tot een nadeel. Deze presentatie technische wijziging is in in bovenstaand overzicht doorgevoerd;
- Het gemeentefonds is uit bovenstaand overzicht gehaald. In de volgende alinea wordt dieper ingegaan op alle ontwikkelingen in het gemeentefonds.

2.2.3 Gemeentefonds

Er spelen diverse zaken met betrekking tot het gemeentefonds:

Herijking gemeentefonds

In de meerjarenbegroting 2021 is uitgegaan van herijking van het gemeentefonds per 2022 tegen een bedrag van €700.000 in totaal (ongeveer €29 per inwoner). Bij de kaderstelling bleek dat de nieuwe verdeelsystematiek niet per 2022 maar per 2023 wordt ingevoerd. Tevens zijn er toen conceptcijfers gepubliceerd op basis van het jaar 2017. Het nadeel voor Borne werd ongeveer €3 per inwoner. Dit zou een vrijval van €600.000 structureel kunnen betekenen. In de zomerperiode 2021 is een tweede ronde van concept cijfers gepubliceerd op basis van het jaar 2019. Het nadeel voor Borne komt hierbij uit op €21 per inwoner. Ten opzichte van de kaderbrief een fors nadeel, ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting echter een klein voordeel van €150.000 structureel. Voordat de verdeling echter definitief gemaakt wordt, gaat men eerst in gesprek met verschillende partijen. Hierna zal het nieuwe kabinet komen met het definitieve voorstel ter besluitvorming

Extra middelen jeugd

In 2019 is er landelijk € 400 miljoen incidenteel toegezegd, voor 2020 tot en met 2022 (ook incidenteel) € 300 miljoen. Het is de gemeenten toegestaan deze € 300 miljoen structureel op te nemen. Voor 2021 is er een extra toezegging (dus boven op de € 300 miljoen) gekomen van € 613 miljoen en voor 2022 een extra toezegging van € 1.314 miljoen. Het Rijk, de VNG en het IPO hebben gezamenlijk afgesproken dat alle gemeenten in de jaarschijven 2023 tot en met 2025 van de meerjarenraming 75% van de bedragen onder de Hervormingsagenda van de Commissie van Wijzen als stelpost te mogen opnemen in de begroting. Dit leidt tot een structureel voordeel van €1.300.000 in 2022 en €900.000 in 2023 en verder.

Woonplaatsbeginsel Jeugdwet

Vanaf 2022 wordt het woonplaatsbeginsel toegepast. Dit betekent dat de gemeente waar de jeugdige met een voogdijmaatregel en jeugdigen van 18 jaar of ouder is ingeschreven, verantwoordelijk is. Met ingang van 2022 verandert het budget al, terwijl de aanpassing van het verdeelmodel jeugdhulp meeloopt met de herijking van het Gemeentefonds dat naar verwachting op 1 januari 2023 wordt ingevoerd. In de categorie overige mutaties is een korting van €1,1 miljoen structureel opgenomen. Uitgangspunt hierbij dat dit budgetneutraal verloopt.

Actualisaties

Alle overige ontwikkelingen op bijvoorbeeld uitkeringsbasis en taakmutaties leiden tot een voordeel van €275.000

Dit leidt per saldo tot de volgende mutaties op het gemeentefonds:

Gemeentefonds (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Herijking	-700	-350	-150	-150
Jeugd	-1.300	-900	-900	-900
Woonplaatsbeginsel	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Actualisatie	-275	33	311	23
Subtotaal	3.375 V	2.317 V	1.839 V	2.127 V

2.2.4 Overige wijzigingen

Tot slot bepalen de resterende wijzigingen het saldo van de meerjarenbegroting. Deze wijzigingen zijn hieronder weergegeven per programma:

Gemeentefonds (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Programma 1 Solidair Borne	825	1.467	462	356
Programma 2 Duurzaam Borne	-29	59	-163	-66
Programma 3 Verbindend Borne	58	73	82	71
Programma 4 Borne Algemeen	-331	-939	82	272
Subtotaal	523 N	659 N	462 N	632 N

Programma Solidair Borne €825.000 nadeel

- Er zit voor ongeveer €490.000 aan nadeel binnen het programma Solidair Borne op diverse posten door loon- en prijsstijgingen. Normaal gesproken worden loon- en prijscompensaties gedekt uit de stelposten binnen het programma Borne Algemeen. In dit geval wordt voor €410.000 gedekt uit deze stelposten. De overige stijgingen zijn dusdanig dat het niet kan worden opgevangen binnen de stelposten.
- Contractonderhandelingen met LACO hebben ertoe geleid dat het contract voor 2022 t/m augustus 2023 duurder wordt. Dit betekent een incidenteel nadeel van €80.000 in 2022.
- Diverse contract herijkingen en actualisaties leiden tot een nadeel van €200.000 binnen het programma Borne Algemeen.
- De resterende €55.000 wordt veroorzaakt door diverse kleinere nadelen
- In het integraal financieel beeld en bij de kaderstelling is al aangegeven dat de boekwaardes van de bestaande scholen nog moeten worden afgeboekt. Dit betekent in 2023 een incidenteel nadeel van €555.000. het later uitvoeren van de nieuwbouw zorgt echter Ook voor een vrijval van kapitaallasten in 2022 en 2023.

Programma Duurzaam Borne €29.000 voordeel

- Areaal uitbreiding, loon- en prijscompensatie leiden binnen het Programma Duurzaam Borne tot een lastenverhoging van €266.000. Deze lastenverhoging wordt binnen programma Borne Algemeen opgevangen door de hiervoor ingestelde stelposten.
- Verschuiving van niet-tarieftaken naar tarieftaken: sinds de invoering van Diftar heeft Twente Milieu opnieuw gekeken naar de totale lasten die gemaakt worden voor afval en dit is verankerd in onze dienstverleningsovereenkomst. Dit heeft er toe geleid dat er een verschuiving van lasten heeft plaatsgevonden van taken m.b.t. de openbare ruimte en afval taken. Uitgangspunt is dat tarieftaken 100% kostendekkend plaatsvinden. Dit betekent een voordeel van structureel €278.000.
- Diverse overige kleine voor- en nadelen verklaren het restant verschil.

Verbindend Borne €58.000 voordeel

- Het voordeel binnen verbindend Borne betreft een administratief voordeel. Het herijken van ICT budgetten en opnieuw beoordelen van groot onderhoud zorgt voor verschuivingen binnen de programma's.

Borne Algemeen €331.000 voordeel

- Conform kaderstelling wordt er bedrag achter de hand gehouden om eventuele tegenvallers binnen het sociaal domein op te vangen. Dit bedrag bedraagt structureel €600.000.
- De nadelen op areaal uitbreiding, loon- en prijscompensatie vanuit de overige programma's wordt gedekt door de stelposten binnen het programma Borne Algemeen. Dit leidt per saldo tot een vrijval van €676.000.
- Het oude rekeningsaldo van de vorige meerjarenbegroting staat geparkeerd binnen het programma Borne Algemeen. Dit saldo valt eerst vrij voordat er nieuw saldo wordt gepresenteerd. Deze vrijval bedraagt in 2022 €77.000.
- Lagere rentelasten binnen ons treasurybeleid leiden tot een voordeel van €110.000 in 2022. In de jaren daarna kunnen we echter minder rente doorbelasten aan de grondexploitaties, hierdoor slaat het voordeel om naar in nadeel van €25.000 in 2023, €80.000 in 2024 en € 50.00 in 2025.
- Diverse doorbelastingen en actualisaties leiden daarnaast tot een voordeel van €68.000.

2.2.5 Perspectief meerjarenbegroting 2022-2025

Alle bovenstaande wijzingen leiden tot het volgende beeld.

Begroting	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Incidenteel	565 N	390 N	140 N	0
Structureel	1.581 V	1.107 V	253 V	271 V
Eindtotaal	1.016 V	717 V	113 V	271 V

Dit betekent dat er een structureel sluitende begroting ligt, zowel in 2022 als meerjarig met een verwacht overschot in elke jaarschijf.

3 Programma's

3.1 programma Solidair Borne

3.1.1 Wat willen we bereiken?

Een van onze uitgangspunten is en blijft dat iedereen in Borne in staat moet worden gesteld om mee te doen in onze samenleving. Mensen moeten mee willen doen, maar ook ruimte krijgen om daadwerkelijk mee te kunnen doen. Dat vraagt inzet van ons allemaal. Het Sociaal Fonds is een van de middelen om ons doel te bereiken.

Onze doelen zijn:

Cultuur en vrije tijd

Inwoners kunnen zich ontspannen en ontplooiën door toegankelijke cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen.

Economie

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en voorzieningen in de buurt.

Als indicatoren gebruiken we:

Banen

Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Winkelvoorzieningen

Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende winkels in de nabijheid zijn.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Educatie

Kinderen en jongeren kunnen zich ontwikkelen en veilig (op)groeien naar zelfstandigheid.

Gezondheid

Inwoners zijn zo lang mogelijk gezond.

Maatschappelijke participatie

Inwoners kunnen meedoen aan onze samenleving.

Sport

Inwoners kunnen sporten en bewegen door toegankelijke sportvoorzieningen.

Veiligheid

Inwoners wonen en leven in een veilige leefomgeving

Werk en inkomen

Inwoners hebben werk en voldoende geld om deel te nemen aan onze samenleving.

3.1.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.1.2.1 Thema Cultuur en vrije tijd

Resultaten 2018-2022

Sport, welzijn en cultuur

- Regie op samenhang tussen cultuur, sport, welzijn. Onderzoek wordt gedaan naar de rol en positie van het welzijnswerk en overige activiteiten binnen het Kulturhus.
- De cultuuragenda wordt uitgevoerd.
- Subsidies zijn makkelijk te vinden en voorwaarden zijn duidelijk voor aanvragers.

Wat gaan we in 2022 doen?

Conform de cultuuragenda wordt bestaand beleid gecontinueerd. Ook wordt in 2022 het subsidie beleid herijk en wordt er opnieuw gekeken naar de coördinatie van het vrijwilligerswerk / bureau vrijwilligerswerk.

Er is in 2021 een start gemaakt met de ontwikkeling van een kerkenvisie waarvoor een landelijke subsidie is ontvangen. Deze visie zal in 2022 worden afgerond

Voor sport zie hoofdstuk 4.1.2.6

3.1.2.2 Thema Economie

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn met betrekking tot Economie geen specifieke resultaten benoemd.

Centrumontwikkeling

- Strategisch project Centrum Borne is afgerond:
  - Gebied Nijstad / Bakkerssteeg
  - Parkeerterrein De Haven (voor het Kulturhus)
- Besluitvorming over het uitbreiden van autoluw gebied centrum is afgerond.
- Groene componenten zijn in het centrum toegevoegd.

Wat gaan we in 2022 doen?

Mits er voldoende middelen beschikbaar gesteld worden wordt er Ruimtelijke economische visie opgesteld waar het centrum onderdeel vanuit maat.

Vanuit het masterplan wordt het project de Haven opgepakt binnen de ontwikkelingen rondom de nieuwbouw van het gemeentehuis en binnen de ruimtelijke economische visie.

3.1.2.3 Thema Educatie

Resultaten 2018-2022

Onderwijshuisvesting/Brede school

- Instrooppunten Bornsche Maten, Reuvekamp en Stroom Esch zijn gerealiseerd.
- Visie op Integrale kindcentra is in uitvoering.

Afhankelijk van de uitkomsten van het keuzeprocés Borne 2.0 wordt verder uitwerking gegeven aan de uitbreiding van het instrooppunt Bornsche Maten en de vervangende nieuwbouw binnen het instrooppunt Reuvekamp.

Per instrooppunt wordt bekeken hoe de Visie op integrale Kindercentra wordt uitgewerkt.

Wat gaan we in 2022 doen?

Onderwijshuisvesting

In 2022 wordt verder gewerkt aan de vervangende nieuwbouw voor de basisscholen Jan Ligthart en 't Oldhof als onderdeel van het project 't Wooldrik met als streven om de onderwijshuisvesting in 2023 op te leveren. We starten in 2022 met de uitbreiding van de onderwijshuisvesting Bornsche Maten.

Onderwijsachterstandenbeleid

Met de kinderopvangorganisaties en het basisonderwijs worden afspraken gemaakt zodat er gewerkt wordt aan een doorgaande leer- en ontwikkellijn. De jeugdconsulenten sluiten aan bij de kinderopvang en de basisscholen.

Vanaf 1 januari 2022 wordt het voor alle kinderopvangorganisaties verplicht een hbo-er geschoolde pedagogisch beleidsmedewerker in te zetten voor de kwaliteit van de Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE). Uitgangspunt is dat het basisonderwijs met alle kinderopvangorganisaties samenwerkt. Met betrekking tot de instroompunten voor de onderwijshuisvesting wordt per instroompunt bekeken op welke manier verbinding met de kinderopvang georganiseerd is of kan worden.

Binnen het Nationaal Programma Onderwijs is er geld beschikbaar gesteld om coronavertragingen aan te pakken. Er is geld beschikbaar gesteld voor het primair en voortgezet onderwijs, het middelbaar en hoger onderwijs en voor gemeenten. In 2022 wordt er samen met onze gewerkt aan een plan om deze middelen in te zetten.

3.1.2.4 Thema Gezondheid

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn op gebied van gezondheid geen specifieke resultaten benoemd.

Wat gaan we in 2022 doen?

Gezondheid hangt samen met andere thema's en krijgt een steeds prominentere plek in het integrale beleid. Het gaat om het creëren van een gezonde sociale en fysieke omgeving waarin verschillende sectoren (onderwijs, sport, ruimtelijke ordening, sociaal domein, zorg en welzijn zijn betrokken. Er wordt uitgegaan van positieve gezondheid waarin bijgedragen wordt aan het vermogen van mensen zelf om met de fysieke, sociale en emotionele uitingen van het leven om te gaan. Gezondheid is ook onderdeel van de in ontwikkeling zijnde Omgevingswet.

In het visiedocument Sociaal Domein is positieve gezondheid en preventie noodzakelijk in het kader van vroegsignaleing, normaliseren en demedicaliseren. Vanuit de verbinding wonen en zorg wordt de woonvisie en de woon-zorg visie uitgewerkt samen met lokale zorgprofessionals.

In het najaar 2021 wordt samen met lokale partners het Lokaal Preventieakkoord vormgegeven en wordt JOGG ingezet als landelijke, regionale en lokale integrale aanpak van gemeenten en lokale organisaties voor zorg op maat en goede ketenafspraken rondom preventie overgewicht en stimuleren van een gezonde leefstijl. Verder richt het Lokaal Preventieakkoord zich op de thema's roken (rookvrije generatie) en alcohol (en drugs en nadere verslavingen). Samenwerking met huisartsen wordt hierbij geïntensiveerd.

3.1.2.5 Thema Maatschappelijke participatie

Resultaten 2018-2022

Sociaal domein

- Vroegsignalering van problematische situaties rondom echtscheidingen voorkomt nadelige gevolgen voor kinderen die betrokken zijn bij problematische echtscheidingen.

- In 2020 is minimaal 90% van de sub-doelgroep 'ouders van kinderen uit armoedegezinnen' geattendeerd op het Sociaal Fonds.
- In 2020 is een aanpak gerealiseerd waarin expliciete aandacht is voor de groep 'inwoners met een laag inkomen' (o.a. eenoudergezinnen met minderjarige kinderen, ouderen en zelfstandigen/ondernemers).
- Begin 2019 wordt gestart met een 'sociaal makelaar'. De taken van de 'sociaal makelaar' zijn meerledig:
  - o voorlichting over mogelijkheden in het kader van armoedepreventie/Sociaal Fonds aan doelgroep én intermediairs (b.v. scholen) zodat doelgroep beter wordt bereikt
  - o bevorderen van samenwerking tussen verschillende organisaties en initiatieven
  - o het algemeen maatschappelijk bewustzijn over armoede vergroten zodat maatschappelijk en sociaal kapitaal wordt vergroot (zie: Movisie, wat werkt bij de aanpak van armoede)
  - o effectieve aanpak van achterliggende problemen en versterken van o.a. vaardigheden, zelfbeeld, veerkracht en creativiteit bij de doelgroep.

Aanvullend op het raadsakkoord bereikt het college van B en W de volgende resultaten:

- In 2018 is gestart met een integrale aanpak voor ondersteuning van personen met verward gedrag (inclusief psycholance). Deze aanpak resulteert onder andere in een voorstel over hoe de gemeente Borne voldoende passende opvang, zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag zelf en hun omgeving kan organiseren.
- Er is in 2022 een aanpak gerealiseerd voor stageplekken voor de specifieke doelgroepen 'voormalig Wajongers' en 'statushouders' naar het model 'Borne Werkt', maar aansluitend bij doelgroep.

Wat gaan we in 2022 doen?

Participatie

Met de inzet van een communicatieplan is er blijvende aandacht voor het bereiken van de doelgroep tot 120% van het sociaal minimum, waaronder de sub-doelgroep "ouders met kinderen uit armoedegezinnen". Het minimeleid wordt geëvalueerd waarin het bereiken van de doelgroep ook nader wordt onderzocht. De resultaten worden meegenomen in een vervolg aanpak.

Het plan voor ondersteuning van personen met verward gedrag, waaronder de inzet van een psycholance, is in uitvoering in aansluiting op de Wet verplichte GGZ die per 1 januari 2020 van kracht is.

Middels subsidie van ZonMW wordt de inzet van een wijk-GGD'er gecontinueerd. Deze wijk-GGD'er biedt ondersteuning op de scheidslijn zorg en veiligheid. Ook in Borne neemt de zwaarte in de GGZ- problematiek toe en het is niet de taak van de politie om hier zorg en hulpverlening te bieden. Met de komst van de wijk-GGD'er kan er op tijd gesignaleerd en geïntervenieerd worden en daarmee worden escalaties voorkomen.

Het actieplan Werk en Bijstand 2019-2022 heeft speciale aandacht voor de "voormalig Wajongers" en "statushouders". Er wordt, ook voor deze doelgroepen, ingezet op uitstroom naar werk (naar vermogen), met intensieve begeleiding- en ondersteuningspakket en het aanbieden van stage-werkervaringsplekken. De aanpak van "Borne Werkt" is voor statushouders een succesvol voortraject op weg naar zelfredzaamheid en duurzame uitstroom. Overwogen wordt "Borne werkt" structureel in te bedden en de intentie is dat zij een belangrijke rol gaat spelen in de nieuwe Inburgeringswet die vanaf 01-07-2021 van kracht wordt.

- De overgang van jeugdhulp- en ondersteuning naar Wmo-ondersteuning verloopt soepel als een jongere 18 wordt.
- Er is verlengde ondersteuning in de vorm van begeleiding voor de jongeren tot 22 jaar die in een pleeggezin of gezinshuis wonen

Programmaplan sociaal domein

In het programmaplan sociaal domein en met de beheersmaatregelen worden activiteiten ontwikkeld die bijdragen tot het versterken van de sociale basis. Uitgangspunt is dat er een beweging "naar de voorkant" wordt gemaakt en meer ingezet wordt op voorliggende voorzieningen en preventie.

Jeugd

De samenwerking met de kinderopvang en het onderwijs wordt versterkt. De jeugdconsulenten zullen meer op de vindplekken kinderopvang en onderwijs aansluiten. De jeugdconsulenten zullen verbonden worden aan de kinderopvang, basisscholen en de enkele scholen voor speciaal onderwijs. De naschoolse opvang via de BSO+ zal worden verder uitgebreid worden.

3.1.2.6 Thema Sport

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord wordt sport in samenhang genoemd met welzijn en cultuur

- Masterplan 't Wooldrik (zwembad, sporthal, beach, duurzaamheid en beweegpark) is in 2019 door de raad vastgesteld.

Wat gaan we in 2022 doen?

- De voorbereidingen voor een externe verzelfstandiging van Sport door het oprichten van een Sportbedrijf zijn, in combinatie met project 't Wooldrik en de ombuigingen, opgepakt. De verwachting is dat een voorstel in het voorjaar van 2022 aan de raad kan worden aangeboden. Volgens de voorlopige planning zou een Sportbedrijf per 1 september 2023 van start kunnen.
- Voor het inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen zal de inzet van de buurtsportcoaches in samenwerking met onderwijs, sportverenigingen, zorgaanbieders, en gemeente worden gecontinueerd. De buurtsportcoaches spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van de visie sociaal domein, bieden ondersteuning aan sportverenigingen en hebben alle kinderen in beeld, korte lijnen met WMO, jeugd, participatie, JGZ en onderwijs.
- Het lokale Sportakkoord zal in samenwerking met de huidige partners (sportverenigingen en zorg) in 2022 sterk de verbinding met het in voorbereiding zijnde preventie akkoord gaan realiseren. Uitvoering preventieakkoord op thema's zoals bv. roken en alcohol zullen vanuit het Sportakkoord worden omarmt en ten uitvoer worden gebracht binnen de sportaccommodaties/ verenigingen.

3.1.2.7 Thema Veiligheid

Resultaten 2018-2022

Leefbaarheid en veiligheid

- Sluitende aanpak personen met verward gedrag
- Woonoverlast neemt af
- Ondernijning wordt programmatisch aangepakt
- Agendering van Integraal veiligheidsbeleid in 2020

Wat gaan we in 2022 doen?

In 2022 wordt verder uitvoering gegeven aan het Integraal Veiligheidsplan 2021-2022. Onderwerpen als het actieplan weerbare overheid, jeugdgroepen en middelengebruik, de woonzorgvisie, spoorveiligheid en toezicht en handhaving verkeersoverlast maken onderdeel uit van dit actieplan en worden dit jaar integraal opgepakt

Spoorveiligheid

- Het risicobewustzijn en kennis over het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen bij de inwoners van Borne wordt vergroot. Er komt een oefening met complex Molenstaete.
- Het aantal stremmingen op de spoorwegovergangen in de gemeente Borne wordt tot een minimum beperkt.

- Het verkeersgedrag van de weggebruikers in de gemeente is op positieve wijze veranderd. Onderdoorgang Oonksweg en Bornerbroeksestraat worden aangepakt. Onbewaakte overwegen worden afgesloten en overwegen worden geoptimaliseerd.
- Met ProRail zijn afspraken gemaakt over maximale bereikbaarheid, minimale storingen, onbewaakte overwegen en minimale dichtlijgtijden. Het actieplan hiertoe wordt op bestuurlijk niveau afgestemd.
- Daartoe worden in de komende vier jaar in overleg met ProRail zo mogelijk maatregelen genomen.

Wat gaan we in 2022 doen?

Van het NANO budget leggen we een spooronderdoorgang aan de buitenkant van Borne volgens het principe van buiten naar binnen. Ook leggen we een fietsonderdoorgang in de Bornerbroeksestraat aan die onderdeel uitmaakt van de F35.

3.1.2.8 Thema Werk en inkomen

Resultaten 2018-2022

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

- Participatiebeleid: doel is iedereen mee laten doen naar vermogen, bij voorkeur in de vorm van betaald werk of als zelfstandige. De werkgerelateerde uitstroom groeit jaarlijks met 15%.
- De vrijetijdseconomie leidt tot een groei van bestedingen en banen in Borne.
- De rol van de accountmanager bedrijven is samen met de BBO structureel geborgd.

Wat gaan we in 2022 doen?

Het actieprogramma Werk & Bijstand 2019-2022 is in het voorjaar 2019 vastgesteld. Dit programma beschrijft de concrete doelstellingen om te zorgen dat er zo min mogelijk mensen afhankelijk zijn van een uitkering. We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt waarbij iedereen naar vermogen participeert, in samenwerking met het Werkplein Twente en de accountmanager bedrijven/dorpsmanager.

De inzet blijft gericht op het halen van de ambitie om 15% werkgerelateerde uitstroom te realiseren. Het huidige (maar ook het toekomstige) uitkeringsbestand heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Vooral Jongeren, 55+ers, statushouders en personen die tot de Banenafpraak (VSO en Praktijkschool) behoren tot deze doelgroep. Zij hebben meer (individuele) begeleiding en ondersteuning nodig. Door te investeren in speciale arbeidsmarktcoaches bij de uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente, krijgen ook zij een plek op de arbeidsmarkt en wordt hun zelfredzaamheid vergroot.

Vrijetijdseconomie

De toeristische profilering is in 2021 volledig losgekoppeld van het Kulturhus: de VVV is 'VisitBorne' geworden (zie: www.visitborne.nl). Aansturing vindt plaats door de Stichting Beleef Boeiend Borne (zie visiedocument 20bij05866). In het kader van de waarderingssubsidie legt deze stichting jaarlijks verantwoording af.

Gelet op de vele ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en de kansen die er liggen voor Borne, als centrumgemeente in Twente, is het zaak om te kijken naar een actualisering van het gemeentelijke beleid en de ontwikkeling van een integrale toekomstvisie op het gebied van de vrijetijdseconomie.

3.1.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. De reservemutaties vallen binnen het programma Borne algemeen onder het thema middelen en zijn daar weergegeven.

Solidair Borne (* €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baten						
Cultuur en vrije tijd	-443	-410	-410	-410	-410	-390
Economie	-671	-3.428	-2.631	-2.683	-2.735	-2.789
Educatie	-364	-339	-339	-339	-339	-339
Gezondheid	-16	0	0	0	0	0
Maatschappelijke participatie	-247	-198	-48	-48	-48	-48
Sport	-828	-972	-1.085	-1.085	-1.172	-1.172
Veiligheid	-3	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	-8.153	-4.928	-5.315	-5.390	-5.390	-5.390
Totaal baten	-10.725	-10.275	-9.827	-9.954	-10.093	-10.127
Lasten						
Cultuur en vrije tijd	1.588	1.413	1.555	1.696	1.364	1.399
Economie	563	3.925	3.002	3.054	3.106	3.160
Educatie	2.435	2.775	2.323	2.554	2.304	2.283
Gezondheid	922	980	1.002	1.002	1.002	1.002
Maatschappelijke participatie	16.445	16.149	10.283	9.577	9.622	9.545
Sport	2.994	3.617	2.636	2.216	2.744	2.782
Veiligheid	1.740	1.735	1.803	1.803	1.803	1.803
Werk en inkomen	13.352	10.034	15.042	15.007	14.938	14.837
Totaal lasten	40.039	40.628	37.646	36.908	36.882	36.810
Totaal	29.314	30.353	27.819	26.954	26.789	26.683

3.2 programma Duurzaam Borne

3.2.1 Wat willen we bereiken?

Ook lokaal ligt er een grote opgave op het gebied van duurzaamheid. Het is een containerbegrip, dat meer is dan het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen, CO₂-uitstoot en restafval. In deze raadsperiode willen we onze doelen concreet maken en stappen zetten om die doelen te bereiken.

Ons doelen zijn:

Wonen

De inwoners wonen in een betaalbare, nette en veilige woning.

Als indicator gebruiken we:

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor hun woning.

Deze indicator wordt opgenomen in de vragenlijst voor de Burgerpeiling van Waarstaatjegemeente in (najaar) 2019.

Mobiliteit

Inwoners kunnen makkelijk en veilig komen waar ze moeten zijn.

Als indicator gebruiken we:

Infrastructuur en bereikbaarheid

Het oordeel over de voorraad 'infrastructuur en bereikbaarheid' opgebouwd uit de indicatoren 'ontsluiting treinstations', 'ontsluiting hoofdwegen', 'laadpalen' en 'schone voertuigen', uitgedrukt in een score van 0 tot 100).

Bron: Telos - Duurzaamheidsbalans

Duurzaamheid

Inwoners leven in een duurzame, klimaatneutrale samenleving.

Als indicator gebruiken we:

Hernieuwbare energie

Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente.

Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Omgeving

Inwoners leven in een schone, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Als indicator gebruiken we:

Waardering buurt

De buurt als leefomgeving, uitgedrukt in een gemiddelde score van 1 (zeer onprettig) -10 (zeer prettig).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

3.2.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.2.2.1 Thema Wonen

Resultaten 2018-2022

Wonen

- Een evenwichtige en toekomstbestendige woningvoorraad die past bij de woningvraag van de toekomst. Daarbij vooral kijkend naar specifieke doelgroepen als jongeren, ouderen en statushouders. Het gaat dan bijvoorbeeld niet alleen om levensloopbestendig bouwen, maar ook om aandacht binnen woonomgevingen voor kwetsbaren.
- Duurzaamheid moet de komende jaren ook bij “wonen” een duidelijker thema worden, waarbij particuliere initiatieven uitdrukkelijk in de afwegingen worden meegenomen.
- Concreet betekent dit voortdurend goed kijken of we de juiste woningen op de juiste plek realiseren.

Wat gaan we doen in 2022?

Zowel lokaal als regionaal wordt er middels monitoring en behoefteonderzoek continu gelet op de behoefte, niet alleen in kwantitatieve, maar vooral ook in kwalitatieve zin. Het woningbouwaanbod wordt daarop zo goed mogelijk aangepast. Samen met Welbions heeft de gemeente Borne onderzoek gedaan naar de behoefte onder jongeren (enquête en inloopavond).

Met betrekking tot de kwantitatieve en de kwalitatieve behoefte, zijn en worden er op diverse niveaus afspraken gemaakt. Zo worden gezamenlijk met de provincie en de veertien Twentse gemeenten de regionale woonagenda geactualiseerd, waarbinnen er minder op de kwantiteiten en meer op de kwaliteit zal worden afgewogen .

Ook de prestatieafspraken met Welbions en het Afwegingskader Woningbouw, dat in het kader van de Woonvisie 2018-2028 is opgesteld, worden geactualiseerd.

Bedoelde afspraken en acties zijn er op gericht om nu en in de toekomst de juiste woningen op de juiste plek te kunnen realiseren. Binnen de kwalitatieve afweging, speelt naast de behoefte en de ruimtelijke kwaliteit, ook duurzaamheid steeds een belangrijke rol.

Op diverse kleinere locaties in het bestaand stedelijk gebied zijn initiatieven ingediend voor het ontwikkelen van woningen die een aantoonbaar aanwezige vraag in Borne faciliteren (levensloopbestendig, kleinere koopappartementen, etc.).

3.2.2.2 Thema Mobiliteit

Resultaten 2018-2022

Infrastructuur

- Een gemeentelijke verbindingsweg met ondertunneling.
- Een goede en duidelijke oplossingsvariant gekozen voor de verkeersproblematiek in Zenderen.
- Blijvende lobby voor knip in de rondweg.

Wat gaan we doen in 2022?

De planologische procedure ten behoeve van de realisatie van de Verbindingsweg met spooronderdoorgang is gestart. De uitkomsten van de MIRT hebben ervoor gezorgd dat de planologische procedure en de rest van het project van de Verbindingsweg 'on hold' is gezet.

Als resultaat van het MIRT onderzoek hebben de provincie Overijssel, gemeente Almelo en Borne een PlanMER voor de rondweg Zenderen (Vloedbeltverbinding) uitgevoerd en afgerond. Dit heeft geresulteerd in het voorkeursalternatief bundeling A1/A35 welke vastgesteld is door Provincie Overijssel en gemeente Borne. Op het moment dat de financiën gereed zijn eind 2021 zal in 2022 het bestemmingsplan uitgevoerd gaan worden.

Als vervolg van de studie naar de rondweg Zenderen moet ook gekeken worden wat de verkeerskundige effecten van een knip in de huidige rondweg zijn. Op basis van dit vervolg onderzoek zal een keuze nodig zijn of afwaarderen van de huidige N743 (zachte knip) of fysiek knippen.

Na onderzoek heeft de raad de keuze gemaakt om een onderdoorgang in de Oonksweg en Bornerbroeksestraat aan te leggen. In 2022 gaan we met de omgeving in overleg om de ontwerpen te maken. Daarna wordt het bestemmingsplan aangepast.

Fietsers en voetgangers

- Fietsplan is gereed en in uitvoering.
- Binnendorps deel F35 is afgerond, inclusief onderdoorgang Bornerbroeksestraat (stapsteen 3 van de Totaalvisie).
- Alle wijken zijn duurzaam veilig ingericht (inclusief 30 km zones).

Wat gaan we doen in 2022?

Het fietsplan Borne is in voorbereiding, samen met de realisatie van de F35 binnen de bebouwde kom. De raad heeft de middelen beschikbaar gesteld voor aanleg van de F35 inclusief onderdoorgang Bornerbroeksestraat. In 2022 wordt het begin gemaakt met de aanleg.

In de komende jaren zullen nog enkele wegen in Borne als 30 km zone worden ingericht. Dit proberen we samen met de wateropgave te doen. Door deze werkwijze kan de inzet van nieuwe eigen middelen beperkt worden gehouden.

Gekeken gaat worden of Borne binnen de bebouwde kom in zijn geheel naar 30 km/uur kan. Deze afwaardering biedt kansen voor meer groen, waterberging, verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers. Doorgaand verkeer leiden we veilig over de rondwegen, bestemmingsverkeer over 30 km wegen. Van het Ministerie is subsidie gekregen voor deze upgradering van 50 naar 30 km/uur, dit moet afgerond zijn voor eind 2025.

De circulatie van verkeer en de bereikbaarheid van het centrum is belangrijk, in het nieuwe ruimtelijke en economische visie van Borne krijgt dit een plaats. Fietsers en voetgangers krijgen prioriteit

3.2.2.3 Thema Duurzaamheid

Resultaten 2018-2022

Duurzaamheid

- In 2030 is 30% van het gebruik van elektriciteit in Borne duurzaam opgewekt.
- In 2030 is 20% van de gebouwde omgeving in Borne aardgasvrij.
- De CO₂-uitstoot is in 2025 met 25% verminderd ten opzichte van 1990.
- Qua energiebesparing streven we in 2023 naar het niveau van energieverbruik van 1990. Van daaruit streven we naar een verdere jaarlijkse besparing van 2%.
- Qua energielabel zijn alle woningen in 2025 betrouwbaar gelabeld. Voor nieuwbouw gelden vanaf 2020 BENG normen (Bijna Energie Neutraal) en vanaf 2025 volledig energie neutraal. Gemeentelijk vastgoed en kantoren vereisen vanaf 2023 een Energielabel C.
- Gemiddeld produceren inwoners van Borne maximaal 120 kg restafval per persoon. Om dit te bereiken wordt het afvalbeleid gemonitord, geëvalueerd en (stapsgewijs) geoptimaliseerd (zonder lange termijnvisie los te laten). Scenario's met behoud van de zwarte afvalcontainer worden uitgewerkt. Voorlichting blijft essentieel.
- Binnen de Groene Poort blijven we inzetten op o.a. vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandontwikkeling (behoud leefbaarheid) en verbetering van biodiversiteit.
- We voeren het vastgestelde plan van aanpak asbestdaken uit en onderzoeken hierbij de mogelijkheid van een stimuleringsregeling voor particulieren.

Wat gaan we doen in 2022?

Het afgelopen jaar is ingezet op het versterken/behouden van het toeristisch recreatieve aanbod de deelname aan het samenwerkingsprogramma 'Groene Metropool Twente' (plattelandontwikkeling) en de gemeentelijke cofinanciering in projecten (o.a. POP3-Leader).

Er is in 2021 een start gemaakt met het project 'gebiedstransitie Groene Poort'. Één van de deelprojecten binnen de Twentse pilot van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Twente (IBP-vp). Het Bornse deelproject richt zich op een gebiedsgerichte aanpak van de verschillende ruimtelijke opgaven in het gebied (o.a. de omslag naar kringlooplandbouw, aanleg en inpassing regionale infrastructuur, de energieopgave etc.). Dit project zal in 2022 worden vervolgd waarbij er tevens een landschapsvisie ontwikkeld zal worden (als vervolg op de afgeronde landschapsanalyse).

3.2.2.4 Thema Omgeving

Resultaten 2018-2022

Elhorst-Vloedbelt

- Uitgangspunt is dat ontwikkelingen op deze locatie de leefbaarheid en veiligheid in Zenderen en het buitengebied niet negatief beïnvloeden, maar juist bijdragen aan versterking hiervan.
- Dit is ook het uitgangspunt met betrekking tot het plan van de eigenaar Twence voor de realisatie van een mestvervaardingsinstallatie op de locatie Elhorst Vloedbelt. Als dit plan wordt doorgezet, moeten kansen worden benut voor de doorontwikkeling van deze locatie en moet de samenleving kunnen profiteren van de energieopbrengst.
- Waar dit mogelijk is en bijdraagt aan de leefbaarheid en veiligheid van Zenderen, zoeken wij de verbinding met infrastructuur en duurzaamheid, in het bijzonder de verkeersafwikkeling en bereikbaarheid van Zenderen en de werklocaties in Twente.
- Bij een nieuwe invulling van de Elhorst Vloedbelt is voor ons een voorwaarde dat op deze locatie -naast eventuele mestvervoering- geen nieuwe stortactiviteiten en/of opslag van afval c.q. vrijkomende materialen, zoals asbest, meer mogelijk is.

Wat gaan we doen in 2022?

Vanwege de invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022 zal 2022 in het teken staan van het treffen de noodzakelijke voorbereidingen. Gelet op de financiële situatie van de gemeente Borne is er geen ruimte voor extra ambities.

3.2.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. De reservemutaties vallen binnen het programma Borne algemeen onder het thema middelen en zijn daar weergegeven.

Duurzaam Borne (* €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baten						
Duurzaamheid	-4.699	-4.060	-4.601	-4.647	-4.734	-4.694
Mobiliteit	-25	-36	-26	-26	-26	-26
Omgeving	-103	-29	-29	-29	-29	-29
Wonen	-943	-7.796	-10.359	-8.715	-7.644	-8.221
Totaal baten	-5.770	-11.921	-15.015	-13.417	-12.433	-12.970
Baten						
Duurzaamheid	4.721	4.028	4.577	4.629	4.636	4.681
Mobiliteit	3.837	2.282	2.211	2.259	2.594	2.597
Omgeving	2.552	2.360	2.497	2.508	2.519	2.530
Wonen	2.373	8.442	11.174	9.480	8.159	8.596
Totaal lasten	13.483	17.112	20.459	18.876	17.909	18.404
Totaal	7.713	5.191	5.444	5.459	5.476	5.433

3.3 programma

Verbindend Borne

3.3.1 Wat willen we bereiken?

We leven in een complexe wereld waarin alles met elkaar samenhangt. Toch is het niet vanzelfsprekend dat de verbinding wordt gemaakt tussen ontwikkelingen en onderwerpen die met elkaar samenhangen en die elkaar beïnvloeden. De gemeente -bestuur en organisatie- gebruikt regievoering, overheidsparticipatie, samenwerking en bestuurlijke vernieuwing om verbinding te maken en te houden met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

We roepen onze inwoners en organisaties op, om met ons mee te denken over het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en het nemen van initiatieven.

Onze doelen zijn:

Bestuur

Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijk opgaven.

Als indicatoren gebruiken we:

Vertrouwen in het bestuur

Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Samenwerking met inwoners

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Gemeente biedt ruimte voor initiatieven

Het percentage inwoners dat vindt dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Dienstverlening

Inwoners hebben makkelijk toegang tot gemeentelijke diensten, informatie en voorzieningen.

Als indicator gebruiken we:

Dienstverlening gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Communicatie gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

3.3.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.3.2.1 Thema Bestuur

Resultaten 2018-2022

Stimuleren burger- en overheidsparticipatie

- De blanco paragraaf biedt ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Deze initiatieven worden getoetst aan de ambities van het Raadsakkoord en wanneer deze een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van onze doelen, worden ze opgenomen in het Raadsakkoord.
- Deze initiatieven worden ondersteund vanuit de ambtelijke organisatie. Indien wenselijk worden één of meerdere raadsleden/commissieleden gelinkt aan het initiatief (o.a. afhankelijk van de omvang).
- Voor kansrijke initiatieven kan een budget beschikbaar worden gesteld om initiatieven aan te jagen. Initiatiefnemers worden hierbij ook ondersteund in het aanvragen van financieringsmogelijkheden bij externe partijen.
- In 2018 wordt een plan van aanpak 'Stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven' ontwikkeld, zodat vanaf begin 2019 gestart kan worden.

Wat gaan we doen in 2022?

In 2022 maken we een doorstart met wijkcoördinatie. De wijkcoördinator is vraagbaak voor inwoners over het verbeteren van hun directe leefomgeving en helpt hen bij het verder brengen van initiatieven met subsidies/sponsoring en eigen kracht van betrokken bewoners. Daarnaast onderhoudt de wijkcoördinator intensief contact met alle dorpen en wijken. Wijkcoördinatie is geen welzijns- en/of jongerenwerk. Dit is belegd bij andere organisaties. De uitvalsbasis voor wijkcoördinatie blijft het Kulturhus. In 2022 wordt een structurele samenwerking met het Lokaal Fonds Borne onderzocht om de aanjaagfunctie nog meer te versterken.

Initiatieven en de daarbij gemaakte afspraken met inwoners komen op www.mijnborneinitiatief.nl. Doel van de initiatievenkaart is om inzicht te geven in wat er allemaal vanuit inwonerkracht gebeurt in Borne, Hertme en Zenderen en om inwoners te inspireren en een wegwijzer te bieden om zelf dromen waar te maken. Deze kaart wordt ook door de wijkcoördinator gebruikt om afspraken rondom initiatieven te monitoren. Dit gebeurt o.a. in afstemming met de BuurTman van Twente Milieu waar het gaat om initiatieven in het groen(onderhoud).

Bestuurlijke vernieuwing

- In de komende raadsperiode wordt bestuurlijke vernieuwing beschouwd als twee met elkaar samenhangende processen, te weten:
  - optimalisering van het besluitvormend proces van de gemeenteraad, waarbij inwoners optimaal worden betrokken bij de totstandkoming van beleid (en uitvoering).
  - intensivering van activiteiten die bekend staan als overheidsparticipatie, bevorderen van inwonersinitiatieven en vormen van co-creatie en coproductie.

Wat gaan we doen in 2022?

Op 16 maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Naast de overdracht en collegevorming zal de gemeenteraad een bestuurlijk akkoord opstellen waarin de prioriteiten voor de nieuwe raadsperiode worden opgenomen. Dit bestuurlijk akkoord is de vertaling van de maatschappelijke opgaven uit de toekomstvisie. In het bestuurlijk akkoord kan de gemeenteraad opnemen hoe zij de komende periode als raad en college vorm willen geven aan participatie bij de totstandkoming van beleid. Bij de uitvoering van beleid blijft (overheids)participatie het uitgangspunt.

In 2022 vindt door en met de samenleving de herijking van de toekomstvisie 'Dynamische dorpen' plaats. Centraal in de toekomstvisie staan de maatschappelijke opgaven voor de langere termijn.

Toekomstvisie, bestuurlijk akkoord en de wijze van overheidsparticipatie leiden in 2022 mogelijk tot een aanpassing van de visie op sturen en verantwoorden (inclusief de planning & control-cyclus).

Regisserende gemeente Borne

- In 2020 kijken we waar we staan in de organisatieontwikkeling en wat er dan nog nodig is aan ontwikkelingen.
- In 2020 stellen wij op basis van de gedane herijking een nieuwe en actuele startnotitie Omgevingswet op, waarbij we uitgaan van de maatschappelijke opgaven, financiële mogelijkheden en ambities in Borne. In 2020 hebben wij het implementatieproces helder en projectmatig ingevuld. Samenwerking, participatie, ruimte en vertrouwen geven staan centraal, de wettelijke verplichtingen vormen hierbij het vertrekpunt. Deregulering maakt deel uit van de implementatiestrategie.
- De inrichting van het gemeentehuis ondersteunt bestuur en organisatie bij bestuurlijke vernieuwing en de organisatieontwikkeling een voorstel komt eind 2020/begin 2021 in de raad.

De stand van zaken is:

Met het programma Organisatie en het nieuwe organisatiebesluit is de basis gelegd voor een wendbare gemeentelijke organisatie die zich telkens passend kan organiseren rondom elke opgave van de gemeente.

Voor de implementatie van de Omgevingswet heeft er een herijking van het huidige koersdocument plaatsgevonden. Op basis hiervan wordt een startnotitie Omgevingswet opgesteld met een helder en realistisch ambitieniveau. In de startnotitie ligt de focus voor de implementatie op beleid, instrumenten, bestuur & organisatie en digitalisering en ICT. De implementatie van de Omgevingswet is projectmatig afgebakend en ingevuld.

Wat gaan we doen in 2022?

Programma Organisatie

Als vervolg op het afgeronde programma organisatie (2021) is een 'plan van aanpak organisatieontwikkeling 2022-2024' geschreven als verdere implementatie van de besturingsfilosofie en ontwikkeling van de organisatie. Dit plan markeert het vertrekpunt en de koers voor de komende vier jaar en stelt daarbij prioriteiten. Hiermee kunnen we als wendbare en lerende organisatie telkens blijven aansluiten aan de veranderde omgeving. In 2022 vindt de doorontwikkeling van onze organisatie plaats tijdens het werken aan verschillende thema's. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling ons bij de realisatie van het Huis van Borne via het project Behaviour en bij de implementatie van de omgevingswet. Tevens richten we ons in 2022 op team- en leiderschapontwikkeling. Samen met de medewerkers zetten we een organisatie neer die klaar is voor de toekomst.

Huisvesting

Als het om het Huis van Borne gaat staat 2022 in het teken van planvorming. Het voorontwerp en het definitief ontwerp worden in 2022 vastgesteld. De projectgroepen werken hun plannen verder uit en het bestemmingsplan wordt vastgesteld.

Omgevingswet

De implementatiedatum van de Omgevingswet staat gepland op 01-07-2022.

Binnen de gemeente Borne is er bewust gekozen om de algehele implementatie van de Omgevingswet te faseren in grofweg twee delen. Een fase tot de implementatiedatum en een fase na de implementatiedatum.

Op de implementatiedatum (01-07-2022) is de gemeente Borne in staat om zijn operationele werkzaamheden onder de Omgevingswet uit te voeren, is aangesloten op het DSO-LV en heeft haar inwoners, bedrijven en instellingen tijdig op de hoogte gebracht van de Omgevingswet. Daarnaast voldoet de gemeente aan alle minimumvereisten die de VNG-roadmap stelt aan gemeenten.

Na de implementatiedatum werkt de gemeente Borne gefaseerd aan een kwalitatieve doorontwikkeling van de Omgevingswet middels het opstellen van een omgevingsvisie, programma's en een omgevingsplan.

Regionale samenwerking

- De rol van gemeente als deelnemer en als opdrachtgever is voor alle samenwerkingsverbanden zowel ambtelijk als bestuurlijk gescheiden.
- Alle gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen zijn een keer geëvalueerd op basis van de Bornse 'cirkel van sturing'.

Wat gaan we doen in 2022?

Na inwerkingtreding van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen, waarschijnlijk in 2022, starten we met de actualisering van de nota samenwerking. De gewijzigde wet vergroot de participatiemogelijkheden van burgers en belanghebbenden bij de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen. Ook is de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden versterkt.

In 2021 is besloten om de gemeenschappelijke regeling Regio Twente te splitsen in een gezondheidsregeling, een bedrijfsvoeringsregeling voor recreatie, een zelfstandige stichting Twente Board en een aantal vrijwillige samenwerkingen. De wijze van regie op deze en andere regelingen en deelnemingen maakt deel uit van de actualisering van de nota samenwerking.

3.3.2.2 Thema Dienstverlening

Resultaten 2018-2022

Serviceloket / Dienstverlening

- De verschillende organisaties op het gebied van hulp, welzijn, zorg en inkomen gaan onder één vlag samenwerken aan een gezamenlijk doel: zorgen dat inwoners in Borne zo lang mogelijk mee kunnen doen.
- In 2020 is er een fysiek, laagdrempelig, integraal serviceloket (Bornse Balie) gerealiseerd waar inwoners (maar ook professionals en vrijwilligersinitiatieven) terecht kunnen voor informatie-, advies-, hulp- en zorgvragen op het gebied van o.a. welzijn, hulp, zorg, opgroeien, vervoer, wonen, inkomen.
- Van het uitvoeringsprogramma dienstverlening en informatievoorziening realiseren we deze periode de volgende onderdelen: toegankelijk digitaal loket, archieven zijn digitaal beschikbaar, we voldoen aan informatieveiligheidseisen, we werken volledig digitaal. Het serviceloket sluit goed aan bij de verbouwplannen van de publiekshal (zie regisserende gemeente).

Wat gaan we doen in 2022?

Op basis van de notitie beheersmaatregelen sociaal domein zijn diverse acties ingezet. In 2022 is de integrale toegang daadwerkelijk gerealiseerd waarbij inwoners weten waar zij terecht kunnen met hun vragen voor informatie-, advies-, hulp- en zorgvragen op het gebied van o.a. welzijn, hulp, zorg, opgroeien, vervoer, wonen, inkomen (zowel fysiek, telefonisch als digitaal). In 2022 werken we voor 90% digitaal en voldoen we aan alle informatieveiligheidseisen. Het digitale loket wordt in 2022 verder uitgebreid met digitale producten uit het sociaal domein.

3.3.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. De reservemutaties vallen binnen het programma Borne algemeen onder het thema middelen en zijn daar weergegeven.

Verbindend Borne (* €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baten						
Bestuur	-35	0	0	0	0	0
Dienstverlening	-375	-313	-311	-311	-311	-311
Totaal baten	-410	-313	2.479	2.421	2.409	2.398
Baten						
Bestuur	1.492	1.230	1.302	1.252	1.252	1.252
Dienstverlening	1.005	1.135	1.177	1.169	1.157	1.146
Totaal lasten	2.497	2.365	2.479	2.421	2.409	2.398
Totaal	2.087	2.052	2.168	2.111	2.099	2.088

3.4 programma

Borne Algemeen

3.4.1 Wat willen we bereiken?

Het uitgangspunt blijft een zelfstandige en financieel gezonde gemeente die blijft investeren in de Bornese gemeenschap. In de Kaderbrief 2021-2204 zijn de kaders en de koers voor de Programmabegroting 2021-2024 geformuleerd. In de begroting worden binnen deze kaders keuzes in opgaven en ambities gemaakt. Sinds 2018 zijn de (financiële) omstandigheden waarbinnen de resultaten uit het Raadsakkoord moeten worden gerealiseerd flink veranderd. Hierdoor zijn niet alle ambities van de gemeenteraad te realiseren. Dit accepteren wij. Wij zullen dan ook geen extra geld of capaciteit inzetten om resultaten als nog te halen. We zullen gemeentelijke belastingen en dit middel uitsluitend inzetten voor ontwikkelingen die rechtstreeks ten goede komen aan een groot deel van onze inwoners.

3.4.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.4.2.1 Thema Middelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vastgesteld bestedingsdoel en zijn daarmee vrij besteedbaar.

Algemene uitkeringen

De ramingen binnen de algemene uitkering worden geactualiseerd op basis van de gemeentefondscirculaires van het rijk. Onderdelen van de raming zijn de aantallen van de verdeelmaatstaven, de uitkeringsfactor en de diverse integratie- en decentralisatie-uitkeringen.

- **Herijking gemeentefonds**
Per 2023 wordt de nieuwe verdeelsystematiek van het gemeentefonds ingevoerd. In de zomerperiode 2021 is een tweede ronde van conceptcijfers gepubliceerd op basis van het jaar 2019. Het nadeel voor Borne komt hierbij uit op €21 per inwoner. Voordat de verdeling echter definitief gemaakt wordt, gaat men eerst in gesprek met verschillende partijen. Hierna zal het nieuwe kabinet komen met het definitieve voorstel ter besluitvorming
- **Woonplaatsbeginsel Jeugdwet**
Vanaf 2022 wordt het woonplaatsbeginsel toegepast. Dit betekent dat de gemeente waar de jeugdige met een voogdijmaatregel en jeugdigen van 18 jaar of ouder is ingeschreven, verantwoordelijk is. Met ingang van 2022 verandert het budget al, terwijl de aanpassing van het verdeelmodel jeugdhulp meeloopt met de herijking van het Gemeentefonds dat naar verwachting op 1 januari 2023 wordt ingevoerd. Uitgangspunt hierbij is dat deze verandering budgetneutraal verloopt.
- **Extra middelen jeugd**
In 2019 is er landelijk € 400 miljoen incidenteel toegezegd, voor 2020 tot en met 2022 (ook incidenteel) € 300 miljoen. Het is de gemeenten toegestaan deze € 300 miljoen structureel op te nemen. Voor 2021 is er een extra toezegging (dus boven op de € 300 miljoen) gekomen van € 613 miljoen en voor 2022 een extra toezegging van € 1.314 miljoen. Het Rijk, de VNG en het IPO hebben gezamenlijk afgesproken dat alle gemeenten in de jaarschijven 2023 tot en met 2025 van de meerjarenraming 75% van de bedragen onder de Hervormingsagenda van de Commissie van Wijzen als stelpost te mogen opnemen in de begroting.

Lokale heffingen

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven worden jaarlijks bij het vaststellen van de belastingverordeningen gecorrigeerd voor inflatie op basis van de Macro

Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Plan Bureau (CPB). Een nadere toelichting op de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. Daarnaast hebben reinigingsrechten, afvalstoffenheffing, rioolrechten en reclamebelasting hebben een vastgesteld bestedingsdoel.

Dividend

Jaarlijkse dividenden c.q. winstuitkeringen ontvangen we van onder andere Cogas, Enexis, Vitens, Bank Nederlandse Gemeenten, Crematoria Twente, Twente Milieu en Twence. Dividenden en winstuitkeringen begroten we op basis van historische gegevens en/of bestuursbesluiten. Voor de komende jaren wordt een lagere dividend verwacht. Hier wordt bij de analyse van wijzigingen (hoofdstuk 2.2.2) nader op ingegaan.

Saldo van de financieringsfunctie

Dit is het saldo van betaalde rente over de aangegane leningen en aangetrokken middelen in rekening courant minus de ontvangen rente over de uitzettingen. Kortom het verschil tussen betaalde en ontvangen rente.

Overhead

In de begroting zijn, conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de baten en lasten van overhead apart inzichtelijk gemaakt. Het BBV definieert overhead als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Overhead is hiermee min of meer hetzelfde als de klassieke bedrijfsvoeringsfuncties. Het betreft zowel materiële als personele kosten zoals het gemeentehuis, verzekeringen, opleidingen en automatisering en leidinggevenden en de meeste functies in de bedrijfsvoering.

Doorberekening aan grondexploitaties, voorzieningen en investeringen

In het BBV is voor de grondexploitaties, investeringen en voorzieningen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoordt van overheadkosten.

Toerekening overhead aan heffingen en tarieven

Overhead wordt betrokken bij de berekening van kostendekkende heffingen en tarieven. Deze berekening vindt extracomptabel (buiten de boekhouding om) plaats en maken onderdeel uit van de in dit onderdeel gepresenteerde kosten van overhead. Aan heffingen die 100% kostendekkend zijn wordt overhead toegerekend. Deze toerekening heeft geen invloed op het overzicht 'Overhead'.

Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)

Sinds 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Hiertoe heeft de gemeente Borne haar gemeentelijke activiteiten laten beoordelen of deze wel of niet vennootschapsbelastingplichtig zijn. De verwachting is dat de Vpb-afdracht nihil zal zijn.

Onvoorzien

De wettelijk verplichte post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor uitgaven die door het college gedaan kunnen worden en onuitstelbaar en onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting verder geen raming is opgenomen. Voor deze onvoorzien uitgaven neemt Borne € 64.000 op in de begroting. Indien de uitgave een structureel karakter heeft dan worden de meerjarige consequenties bestuurlijk afgewogen.

3.4.2.2 Thema Vastgoed

Creëren van een maatschappelijke vastgoedportefeuille welke aansluit bij de maatschappelijke vragen die spelen in Borne. De gemeente exploiteert een kostendekkende vastgoedportefeuille die aansluit op de maatschappelijke vraag.

3.4.2.3 Thema Bedrijfsvoering

In 2022 sturen we op ambities met behulp van een concernjaarplan. Daarbij gaat het over sturing op alle niveaus gericht op doelgerichtheid, focus en samenhang: helderheid over wat de organisatie oppakt en wat niet en gefocust werken aan de zaken die wel worden opgepakt. Een aantal belangrijke onderdelen voor 2022 zijn:

- Concernjaarplan 2022 (sturen in ambities versus capaciteit);
- Optimaliseren van processen (efficiëntie en borgen van informatie) en data analyse (lerende organisatie);
- Ontwikkeling van managementinformatie (gerichter presteren met meer focus);
- Uitvoeren budgethouderschap (doelen realiseren binnen beschikbare middelen);
- Sociaal domein, processen en managementinformatie (vanuit het vervolgtraject 'DOEN, met nieuw elan')
- Personeelsbeleid (wendbare en lerende organisatie).

3.4.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Alle reservemutaties vallen daarnaast onder het thema middelen en zijn conform BBV regelgeving apart weergegeven.

Borne algemeen (* €1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Baten						
Bedrijfsvoering	-163	-35	-56	-56	-56	-56
Middelen	-45.741	-43.926	-45.562	-45.210	-45.539	-45.673
Vastgoed	-427	-118	-118	-118	-666	-166
Totaal baten	-46.331	-44.079	-45.736	-45.383	-46.261	-45.895
Lasten						
Bedrijfsvoering	7.488	8.567	7.268	6.977	8.981	6.724
Middelen	822	1.945	2.591	3.283	3.925	3.992
Vastgoed	889	1.171	429	469	477	558
Totaal lasten	9.199	11.683	10.289	10.728	13.382	11.275
Totaal	-37.132	-32.396	-35.447	-34.655	-32.878	-34.620
Onttrekkingen aan reserves	-4.227	-5.434	-1.233	-919	-2.532	-388
Toevoegingen aan reserves	2.287	233	233	333	933	533
Totaal reservemutaties	-1.940	-5.201	-1.000	-586	-1.599	145
Totaal	-39.072	-37.597	-36.447	-35.241	-34.477	-34.475

4 Paragrafen

4.1 paragraaf

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne. Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2020.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (zoals de OZB) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

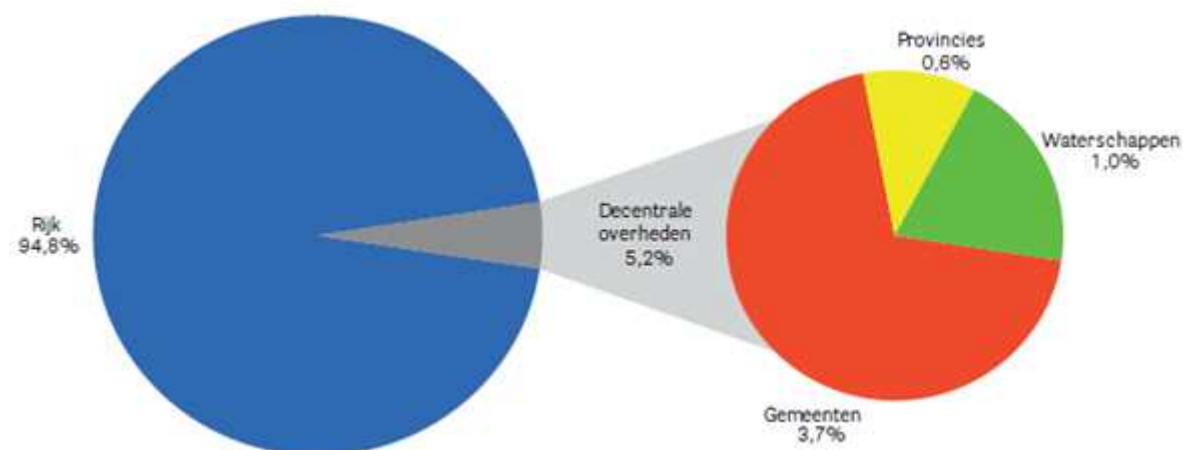
- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne.

4.1.1 Inkomsten

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2021 3,7% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 5,2% voor hun rekening, de rijksoverheid 94,8%. Het aandeel van de gemeente Borne aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel € 12,3 miljoen.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2022

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inkomsten gemeentelijke heffingen.

Categorie	Soort belasting	Begroting 2022
Algemene belastingen	OZB	7.350
	Reclamebelasting	169
Saldo algemene belastingen		7.519
Bestemmingsbelastingen	Rioolheffing	1.810
	Afvalstoffenheffing	2.009
Saldo bestemmingsbelastingen		3.819
Leges en rechten	Leges burgerzaken	185
	Leges omgevingsvergunning	436
	Leges overig	72
	Begraafplaatsrechten	122
	Marktgeden	46
Saldo leges en rechten		861
Totaal		12.199

4.1.2 Beleid

Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- het coalitieakkoord 2018-2022;
- landelijke wet- en regelgeving.

Hervorming lokaal belastinggebied

Het kabinet heeft 24 juni 2016 de Tweede Kamer geïnformeerd over de mogelijke herziening van het lokaal belastinggebied. Het kabinet schetst de knelpunten en mogelijke oplossingen, maar de te maken keuzes worden

overgelaten aan het nieuwe kabinet. In het regeerakkoord van Rutte III komt de mogelijke herziening en/of uitbreiding van het lokaal belastinggebied niet aan de orde.

De staatssecretaris van Financiën heeft op 18 mei 2020 het syntheserapport 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport over de uitbreiding bevat meerdere varianten en ondersteunt de door de VNG uitgesproken wens om te komen tot een uitbreiding van het eigen belastinggebied. De volgende kabinetsformatie is hét moment om op te koersen om e.e.a. in beleid om te zetten. In de komende periode zal de VNG in samenspraak met de leden - mede op basis van dit rapport - de koers uitzetten om een kleinere financiële afhankelijkheid te realiseren. Dit betekent een mogelijke korting op het Gemeentefonds.

Zonnepanelen

De WOZ-waarde wordt bepaald op basis van de Wet WOZ. Op de uitvoering van deze wet door gemeenten wordt toegezien door de Waarderingskamer. Jaarlijks controleert de Waarderingskamer of GBTwente de wet uitvoert conform de wettelijke bepalingen. Bij de waardebepaling moet de onroerende zaak worden gewaardeerd. De waarde in het economisch verkeer wordt bepaald op basis van marktgegevens. Tot de onroerende zaak behoren ook eventuele zonnepanelen. GBTwente heeft dus geen beleidsvrijheid om zonnepanelen niet in de waarde te betrekken. In hoeverre de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed zijn op de waarde, blijkt uit de beschikbare marktinformatie. Uit de permanente marktanalyse tot nu toe is niet gebleken dat de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed is op de verkoopwaarde.

Mocht het in de toekomst zo zijn dat uit onze permanente marktanalyse blijkt dat de aanwezigheid van zonnepanelen wel van invloed is op de verkoopwaarde, dan heeft een gemeente bij een positieve invloed de mogelijkheid een facultatieve vrijstellingsbepaling op te nemen. GBTwente zal dan per object met zonnepanelen moeten bepalen wat de waarde is van de zonnepanelen op basis van levensduur, kwaliteit, aantal, ligging, etc.

Bij de behandeling van het Belastingplan 2019 (fiscale vergroeningsmaatregelen 2019) in het najaar van 2018 is de regering bij motie (Lodders / Van Weyenberg¹) verzocht een voorstel te ontwikkelen waarmee zonnepanelen standaard buiten de onroerendezaakbelasting (ozb) gehouden worden en tevens te onderzoeken hoe vormen van verduurzaming in de toekomst niet ontmoedigd worden door middel van hogere lokale lasten. Minister Ollongren heeft begin 2021 hierover een brief verzonden aan de 2e Kamer. Ollongren geeft hierin aan dat een wettelijke belastingvrijstelling via de OZB of de WOZ de nodige uitvoeringsproblemen kent. Een subsidie of 'groene' heffingskorting is volgens haar een beter oplossing. De groene heffingskorting kan worden vormgegeven door een vermindering van de verschuldigde belasting nadat het verschuldigde belastingbedrag (bijvoorbeeld voor ozb) is berekend. Een eventuele verplichte groene heffingskorting vraagt wel om een wetswijziging. De minister gaat met gemeenten in gesprek over hoe op lokaal niveau verduurzaming door huiseigenaren bevorderd kan worden en of een (verplichte) groene heffingskorting daar mogelijk aan bijdraagt.

Samengevat lopen er een aantal rechtszaken, die wat kunnen betekenen voor de waardering van het onroerend goed in Borne. De uitkomsten hiervan zijn nog ongewis.

Amendement Omtzigt

De Gemeentewet maakt voor de OZB onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Eigenaren van woningen worden in de OZB-eigenarenheffing betrokken, de gebruikers van woningen betalen geen OZB en de eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen respectievelijk de OZB eigenaren niet-woning en gebruikersheffing niet-woning. Beide tarieven voor niet-woningen zijn hoger dan het eigenarentarief voor woningen. Sportvelden, dorpshuizen, sportkantines, dorps- en buurthuizen worden voor de OZB aangemerkt als niet-woning en worden dienovereenkomstig in de belastingheffing betrokken. Een aantal gemeenten compenseert buiten de belastingheffing om de OZB geheel of gedeeltelijk of overweegt dit te doen.

In het Belastingplan 2019 is het zogenaamde amendement Omtzigt opgenomen waardoor artikel 220f van de Gemeentewet per 1 januari 2019 is gewijzigd in die zin dat voor - nader door de gemeente te bepalen - sociaal behartigende instellingen niet de hoge niet-woning tarieven kunnen gelden, maar het woningtarief.

In de OZB-verordening van een gemeente kan (het amendement biedt de mogelijkheid om dit te doen, het is niet verplicht) een bepaling opgenomen worden strekkende tot het toepassen van het woningtarief voor nader te bepalen onroerende zaken.

De toelichting op het amendement en de wettekst zijn op onderdelen tegenstrijdig en niet duidelijk. Wij volgen de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

Op 30 november 2020 heeft minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomst van het gesprek met de VNG over de toepassing van artikel 220f Gemeentewet (amendement Omtzigt). De minister schrijft nu in een brief aan de Tweede Kamer dat deze wettelijke bepaling voor gemeenten niet toepasbaar is. Om de bedoeling van de bepaling wel mogelijk te maken kan onderzocht worden hoe de gedachte achter de wettelijke bepaling het beste uitgevoerd kan worden. Ollongren is bereid om dit onderzoek op te starten. Dit onderzoek kan leiden tot een aanpassing van artikel 220f Gemeentewet (of een alternatieve bepaling of instrument die het doel beter bereikt). De keuze hiertoe is voorbehouden aan een nieuw kabinet.

Wij volgen de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2022 zou de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking treden. Dit is echter voorlopig uitgesteld tot 1 juli 2022. Dit geeft het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en uitvoeringsorganisaties meer ruimte om de implementatie van de wet op een zorgvuldige en verantwoorde wijze af te ronden. Door deze inwerkingtreding van beide wetten kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Ook worden suggesties gedaan voor de onderwerpen. Zij vragen gemeenten om hierover met hen van gedachten te wisselen. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussie-sessies worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Op dit moment is er geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

4.1.3 Overzicht

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden in beginsel alleen aangepast aan de inflatiecorrectie. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2021 in Borne zullen worden geheven zijn:

1. Ongebonden belastingen
  - 1.1. Onroerendezaakbelastingen
  - 1.2. Reclamebelasting
2. Gebonden belastingen
  - 2.1. Afvalstoffenheffing
  - 2.2. Leges en rechten
  - 2.3. Rioolheffing

4.1.3.1 Onroerendezaakbelasting

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

In de meicirculaire gemeentefonds 2019 is aangekondigd dat het Rijk met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb, de macronorm).

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar. Belastingplichtigen zijn eigenaren van woningen; eigenaren van niet-woningen; gebruikers van niet-woningen. Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaarde bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

4.1.3.2 Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

4.1.3.3 Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt betaald uit de afvalstoffenheffing.

Sinds 1 januari 2020 werkt Borne met Diftar. Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven. Dit houdt in dat inwoners naast een vast bedrag, per keer betalen voor het ledigen van hun grijze restafvalcontainer of voor het wegbrengen van afval naar een ondergrondse restafvalcontainer. Dit volgens het principe 'afval scheiden loont'. Afvalstoffenheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

Afvalstoffenheffing (*€1.000)		Begroting 2022
Lasten taakvelden	Afval	2.103
	Inkomensregelingen	124
Baten taakvelden exclusief heffingen	Afval	-732
Toe te rekenen kosten	Overhead	131
	BTW	383
Totale kosten		2.009
Opbrengst heffingen		-2.009
Totale baten		-2.009
Dekkingspercentage		100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€ 2,1 miljoen). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Omdat er ook bedrijfsafval op het taakveld is opgenomen worden niet alle kosten van het taakveld meegenomen. Dit is inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken het versturen van aanslagen aan de juiste personen.

Daarnaast begroten wij € 131.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Bij de tariefvoorstellen voor 2022 wordt ingegaan op de effecten van de voorziening reiniging en mogelijk gevolgen voor de hoogte van de leges.

4.1.3.4 Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Rioolheffing (*€1.000)	Begroting 2022
Lasten taakvelden	
Riolering	1.440
Inkomensregelingen	67
Verkeer en vervoer	46
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	97
Baten taakvelden exclusief heffingen	
Riolering	-195
Toe te rekenen kosten	
Overhead	185
BTW	170
Totale kosten	1.810
Opbrengst heffingen	-1.810
Totale baten	-1.810
Dekkingspercentage	100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld riolering (€ 1,4 miljoen). De kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de rioolheffing.

Daarnaast begroten wij € 185.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Rioolaansluitrecht

De wettelijke basis voor het heffen van het rioolaansluitrecht ligt in artikel 229 van de Gemeentewet. In het rioolaansluitrecht worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

4.1.3.5 Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Leges en rechten (*€1.000)		Begroting 2022
Lasten taakvelden	Burgerzaken	927
	Verkeer en vervoer	9
	Wonen en bouwen	932
Baten taakvelden exclusief heffingen	Verkeer en vervoer	4
	Wonen en bouwen	2
Toe te rekenen kosten	Overhead	1.785
Totale kosten		3.658
Opbrengst heffingen	Burgerzaken	-189
	Verkeer en vervoer	-12
	Wonen en bouwen	-450
Totale baten		-651
Dekkingspercentage		17,8%

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginsel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginsel.

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is (titel 3 van de Legesverordening). De wetgever heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet.

Bij de introductie van de Wabo in 2010 (omgevingsvergunning, zie Titel 2 van de Legesverordening) ging de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is. De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat in principe artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. Wij gaan echter uit van maximaal 100% kostendekking binnen titel 2.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

4.1.3.6 Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten (*€1.000)		Begroting 2022
Lasten taakvelden	Begraafplaatsen en crematoria	250
Totale kosten		250
Baten taakvelden exclusief heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-
Opbrengst heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-122
Totale baten		-122
Dekkingspercentage		48,7%

4.1.3.7 Marktgeden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

In totaal verwachten we het komende jaar € 48.000 aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken.

Marktgeden (*€1.000)		Begroting 2022
Lasten taakvelden	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	40
Toe te rekenen kosten	Overhead	8
Totale kosten		48
Baten taakvelden exclusief heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-
Opbrengst heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46
Totale baten		-46
Dekkingspercentage		96,9%

4.1.4 Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2021:

Woonlasten	2019	2020	2021	2022
OZB Eigenaar	381	453	483	p.m.
Afvalstoffenheffing	212	251*	274*	p.m.
Rioolheffing	177	165	167	p.m.
Totale woonlasten	769	813	846	p.m.

*vanwege de overgang naar diftar, wordt hier het basistarief van €141,36 plus het maximale aantal ledigingen weergegeven, zoals deze door het COELO zijn geïnventariseerd. Het aanbiedgedrag van de inwoner van Borne ligt lager dan het maximale aantal ledigingen. Hiermee komt het tarief ook lager uit dan in deze vergelijking is opgesomd.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (kortweg COELO) berekent jaarlijks per gemeente de belastingdruk. Uit hun publicatie "Atlas van de lokale lasten 2020" blijkt dat voor de veertien Twentse gemeenten de woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden als volgt zijn weer te geven:

bruto woonlasten eigenaar-gebruiker woning	éénpersoons- huishouden		meerpersoons- huishouden		stijging in % tov 2020	
	2020	2021	2020	2021	1-pers	meerpers
Almelo	839	845	839	886	0,6	5,6
Borne	786	820	813	845	4,3	3,9
Dinkelland	752	773	778	797	2,7	2,4
Enschede	797	818	832	852	2,7	2,4
Haaksbergen	847	908	898	956	7,1	6,5
Hellendoorn	859	876	905	938	1,9	3,6
Hengelo	705	755	729	795	7,1	9,0
Hof van Twente	748	808	778	840	8,0	8,0
Losser	860	880	887	898	2,3	1,2
Oldenzaal	669	761	698	797	13,8	14,2
Rijssen-Holten	590	594	632	636	0,8	0,7
Tubbergen	678	695	705	723	2,5	2,5
Twenterand	745	785	780	822	5,4	5,4
Wierden	755	798	781	825	5,7	5,7
Overijssel	737	764	766	796	3,7	3,9
Nederland	705	737	776	811	4,5	4,5

4.1.5 Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de ozb, riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor het vaste bedrag en voor een gedeelte van het variabele deel (ledigingen) wordt voor de afvalstoffenheffing kwijtschelding verleend. Voor de rioolheffing wordt alleen kwijtschelding verleend voor een grondslag < 500 m3.
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid is voor 2021 uitgegaan van een totaalbedrag van € 190.000. Hierbij gaat het om €123.500 voor Afvalstoffenheffing, € 0 voor OZB en € 66.500 voor Rioolheffing. De gederfde inkomsten voor de riool- en afvalstoffenheffing worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing.

4.2 paragraaf

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken, de beschikbare weerstandscapaciteit, om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. De financiële kengetallen geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken. Aan de basis van deze paragraaf liggen de Nota risicomangementbeleid en de Nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen.

De kanttekeningen, onzekerheden en risico's zoals weergegeven in de kaderbrief maken wel onderdeel uit van deze paragraaf maar komen er door de wijze van presenteren niet altijd expliciet in naar voren. Daarom wordt hier eerst op ingegaan.

Kaderstelling

Stelpost beleidsontwikkeling

De stelpost beleidsontwikkeling is ingezet om te kunnen blijven investeren en toch een financieel gezond gemeente te zijn. Dit betekent dat er geen vrije ruimte meer beschikbaar is voor nieuwe ontwikkelingen. Voor alles geldt dat bestaand beleid dient te worden beëindigd als er nieuw beleid dient te komen.

Bezuinigingen

We zijn optimistisch over het realiseren van de vastgestelde bezuinigingsopgaven, maar we kunnen niet met zekerheid zeggen dat ze volledig en tijdig worden gerealiseerd. De raad wordt voor de begrotingsbehandeling geïnformeerd over de voortgang en concretisering van de bezuinigingsopgaven. Wat betreft de bezuinigingen op het Sociaal Domein is er een apart traject afgesproken waarbij in de komende periode uitgebreid wordt stilgestaan op hoe de bezuinigingen worden gerealiseerd.

Herverdeling gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds is nog steeds niet definitief. Door de fondsbeheerders zijn er bijstellingen gemaakt op eerdere prognoses. Bij de berekeningen van augustus 2021 lijkt het nadeel vanaf 2023 voor de gemeente Borne uit te komen op ongeveer € 550.000 structureel.

Corona

Het Rijk compenseert ons voor de directe effecten van de coronacrisis. De indirecte effecten van de crisis zijn nog steeds onzeker. Het mogelijk stopzetten van steun voor ondernemers kan leiden tot meer faillissementen en inwoners met schulden.

4.2.1 Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Borne acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Op

basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 4.685.941 (benodigde weerstandscapaciteit).

4.2.2 Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Borne bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Risico's	Weerstandscapaciteit
Bedrijfsproces	Algemene Reserves
Financieel	Post onvoorzien
Imago / politiek	
Informatie / strategie	
Juridisch / Aansprakelijkheid	
Kennisbank	
Letsel / veiligheid	
Materieel	
Milieu	
Personeel / arbo	
Product	
Weerstandsvermogen	

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Weerstandsvermogen (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Beschikbaar	12.242	13.258	13.975	14.088
Benodigd	4.686	4.686	4.686	4.686
Ratio	2,6	2,8	3,0	3,0

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Op basis van de werkelijke realisatie muteren deze cijfers.

WAARDERINGSNORM		Ratio	
Categorie		van	tot
A	Uitstekend	> 2,0	
B	Ruim voldoende	1,4	2,0
C	Voldoende	1,0	1,4
D	Matig	0,8	1,0
E	Onvoldoende	0,6	0,8
F	Ruim onvoldoende		< 0,6

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio. Hieruit blijkt dat het ratio van gemeente Borne in klasse A zit. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Naast de primaire ratio heeft Borne de volgende twee secundaire ratio's ingesteld:

- Het benodigd weerstandsvermogen dient 10% van de begrotingsomvang, exclusief de grondexploitaties, te hebben
- Het benodigd weerstandsvermogen voor de grondexploitaties dient 10% van de boekwaarde te zijn.

Overige ratio's	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Benodigd weerstandsvermogen begrotingsbasis	5.862	5.838	6.165	5.892
Benodigd weerstandsvermogen grondexploitaties	3.898	3.444	3.146	2.781
Totaal benodigd	9.760	9.282	9.310	8.673
Beschikbaar	12.242	13.258	13.975	14.088

Hiermee voldoet Borne ook aan de eigen ingestelde normen.

4.2.3 Kengetallen

Onderstaand worden de financiële kengetallen toegelicht.

Signaleringswaarden kengetallen		Laag risico	Neutraal risico	Hoog risico
		< 90%	90% - 130%	> 130%
1.a	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1.b	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3.	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
4.	Structurele exploitatieruimte	> 0%		< 0%
5.	Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Onze ratio's zijn

Kengetallen (meerjarig)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 Netto schuldquote	135%	122%	124%	165%	155%	145%
2 Solvabiliteitsratio	19%	24%	16%	13%	14%	15%
3 Grondexploitatie	103%	95%	89%	84%	75%	69%
4 Structurele exploitatieruimte	-11%	-7%	2%	2%	0%	0%
5 Gemeentelijke belastingcapaciteit	104%	104%	104%	104%	104%	104%

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossing op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Het eerste jaar zit de gemeente Borne boven deze maximum norm, door de in verhouding grote grondexploitaties. Binnen de

kengetallen wordt onderscheid gemaakt ten aanzien van de schuldquote inclusief en exclusief doorverstrekte leningen. Aangezien onze gemeente geen lening doorverstrekt zijn beide kengetallen gelijk.

Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Het solvabiliteitspercentage ligt meerjarig rond de 15%, dit betekent dat Borne naar verhouding weinig eigen vermogen heeft en daarbij een hoog risico heeft in de mate waarin het kan voldoen aan haar financiële verplichtingen.

Grondexploitaties

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondexploitatie is ten opzichte van de totaal geraamde baten. De boekwaarde van de grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor de grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren betreft. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Het percentage van de grondexploitaties ligt in Borne fors hoger dan de hierboven gestelde norm, dit houdt in dat Borne meer risico loopt op het niet verkopen van kavels waarbij de gronden al wel bouwrijp zijn gemaakt.

Omdat de gemeente Borne voor twee grondexploitaties samenwerkt met de gemeente Hengelo zijn de kengetallen op twee manieren gepresenteerd. Het eerste percentage is gebaseerd op de grondexploitatie waarbij de Veldkamp en Wijkerslocatie oude Engeberink in zijn totaliteit is opgenomen. Daarnaast is nog het percentage weergegeven waarbij alleen het aandeel van Borne wordt meegerekend.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte. Voor 2021 staat dit percentage op -3% wat inhoudt dat er geen structurele ruimte in de exploitatie is. De ontwikkelingen in het meerjarenperspectief laten een structureel sluitende begroting zien. De positie is echter niet dusdanig dat zich dat uit in structurele exploitatieruimte.

Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen 4% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen. De cijfers zijn gebaseerd op de COELO Atlas 2021. Hierin is de OZB verlaging in verband met de vloedbeltverbinding nog niet in verwerkt.

4.3 paragraaf

Onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de gemeentelijke begroting gemoeid. Kapitaalgoederen zijn nodig om de programmadoelen van de gemeente te realiseren en zijn het 'gezicht' van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een instrument voor de raad om jaarlijks de kader stellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. Zij kan algemene kaders stellen over welke kapitaalgoederen de gemeente moet hebben en hoe zij met haar kapitaalgoederen omgaat, invloed uitoefenen op afzonderlijke investeringsbeslissingen en de kwaliteit van de aanwezige kapitaalgoederen bewaken en zo nodig bijsturen.

In de openbare ruimte hebben we te maken met verschillende kapitaalgoederen. In deze paragraaf gaan we in de op de belangrijkste kapitaalgoederen. Dit zijn wegen en openbare verlichting, riolering, water, groen en gebouwen.

Hieronder wordt ingegaan op deze kapitaalgoederen waarbij inzicht wordt gegeven in het beleidskader, het kwaliteitsniveau, het geplande onderhoud, het achterstallige onderhoud en de trends en ontwikkelingen. Tenslotte worden in een overzicht de geplande onderhoudskosten en investeringen van de kapitaalgoederen gepresenteerd.

Nota kapitaalgoederen

Eens per 4 jaar wordt een Nota kapitaalgoederen uitgebracht. In 2021 is de nieuwe Nota kapitaalgoederen 2021-2024 vastgesteld. De uit deze nota voortvloeiende consequenties worden hieronder toegelicht voor het begrotingsjaar 2022. Als onderdeel van de Nota kapitaalgoederen heeft de raad besloten om een fonds in te stellen voor toekomstig groot onderhoud en vervangingen. Hiermee wordt geanticipeerd op de te verwachten onderhouds piek als gevolg van de massale nieuwbouw in het laatste kwart van de vorige eeuw.

4.3.1 Wegen

Beleidskader

Borne heeft geen beleidsplan voor wegen. Voor het noodzakelijke onderhoud wordt een tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd die resulteert in een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). Er wordt in het MJOP onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud is ondergebracht in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Twente Milieu, terwijl de gemeente zelf opdracht geeft voor groot onderhoud. Binnen de totaal beschikbare budgetten voor groot en klein onderhoud kan jaarlijks, in overleg tussen Twente Milieu en gemeente, worden geschoven. In de Nota kapitaalgoederen 2021- 2024 is de actuele onderhoudssituatie in beeld gebracht. Door het instellen van een voorziening kan de geconstateerde situatie van achterstallig onderhoud (niveau D) in de komende jaren worden aangepakt, waardoor de functionaliteit en veiligheid van de wegen weer op basisniveau (B) kan worden gebracht.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Op basis van de laatste wegeninspectie (2021) wordt in 2022 gewerkt aan het herstel van achterstallig groot onderhoud. Hiervoor is in 2022 budget beschikbaar uit de getroffen voorziening van €1.655.000.

Daarnaast is er € 100.000 extra beschikbaar gesteld voor investeringen. Dit betreft maatregelen die als levensduur verlengend worden aangemerkt. De exacte besteding wordt bepaald aan de hand van de inspectieresultaten. Waar mogelijk / van toepassing zal ook worden aangesloten bij in 2022 uit te voeren herinrichtingen en / of andere onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte.

Binnen de bestaande, jaarlijkse onderhoudsbudgetten wordt via klein onderhoud van voetpaden en fietspaden de veiligheid gewaarborgd. Twente Milieu houdt in dit verband jaarlijks twee speciale inspectierondes voor het klein onderhoud. In 2022 worden de resterende beschikbare budgetten voor groot onderhoud gebruikt om de meest

urgente wegen aan te pakken. Veiligheid en het voorkomen van verdere kapitaalvernietiging zijn uitgangspunt voor de te maken keuzes.

Trends en ontwikkelingen

Binnen de bebouwde kom wordt vaker geluid reducerend asfalt toegepast. Dit werkt kostenverhogend voor het onderhoud omdat de vervangingscyclus korter is dan bij normaal asfalt.

In verband met langer thuiswonende ouderen wordt er extra aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid en de vlakheid van voetpaden. Dit speelt in bepaalde buurten (bijvoorbeeld Oud Borne).

4.3.2 Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidsplan openbare verlichting bestrijkt de periode 2021-2031. In dit plan komt het thema duurzaamheid ruim aan bod. Dit sluit aan bij de inmiddels afgeronde vervangingsoperatie van de openbare verlichting.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Na uitvoering van het vervangingsplan is de gehele gemeente voorzien van duurzame (LED) verlichting. Daarnaast is (waar mogelijk uit oogpunt van sociale- en verkeersveiligheid) een dim-regime ingesteld.

4.3.3 Straatmeubilair

Beleidskader

Er is geen beleidsplan beschikbaar voor straatmeubilair. De staat van het straatmeubilair is meegenomen in de nieuwe Nota kapitaalgoederen 2021- 2024

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In de nieuwe Nota Kapitaalgoederen zijn de consequenties inzichtelijk gemaakt. Op grond hiervan heeft de raad voor 2021 een krediet van € 70.000 ter beschikking gesteld om het areaal weer op orde te brengen. Het krediet heeft een looptijd van 2 jaar. De verwachting is dat dit vervangingsproject in de loop van 2022 kan worden afgerond.

Trends en ontwikkelingen

Beperking van het aantal borden heeft doorlopend de aandacht, ook bij de aanstaande vervanging.

4.3.4 Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Er is geen beleidsplan voor de civieltechnische kunstwerken. Wel is in 2016 een MJOP opgesteld voor bruggen, duikers en beschoeiingen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Achterstallig onderhoud aan de civieltechnische kunstwerken is weggewerkt in 2018. Voor de beschoeiingen geldt dit nog niet. Het is niet gelukt om een inventarisatie gereed te hebben voor de nota 2021- 2024. Voorafgaand aan een nieuwe nota kapitaalgoederen zal een inventarisatie van de beschoeiingen moeten plaatsvinden.

4.3.5 Riolering

Beleidskader

Het beleid, beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2017-2021.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Met het uitvoeren van de jaarlijks geplande rioolinspectie wordt de staat van de riolering goed in beeld gebracht en gehouden. De riolering is over het algemeen in redelijke tot goede conditie, er is geen sprake van groot achterstallig

onderhoud. Grootschalig onderhoud aan de riolering wordt berekend op aanlegjaar en controle van de schadebeelden op basis van de uitgevoerde jaarlijkse rioolinspectie.

Volgens de theoretische benadering komt in de periode 2025-2035 een verhoogde investering op de rioolvervangings. Op basis van de levensduur is de riolering aan grootschalige vervanging toe, landelijk wordt daar al voor gewaarschuwd. Om te anticiperen op grote jaarvariaties op de (middel)lange termijn zijn de jaarlijkse investeringsbedragen voor rioolvervangings meer uitgevlakt in gegroepeerde termijnen.

In periodiek overleg met beheer (wegen en verkeer) wordt de planning over het onderhoud afgestemd voor de planperiode. Kleinschalige beheer- en onderhoudswerkzaamheden worden door Twente Milieu conform de dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd. Bij grootschalige werkzaamheden is een apart krediet in het voor rioleringswerken gereserveerd. In het gemeentelijk rioleringsplan staan de rioolvervangings, onderhoudsfrequenties en het afwegingskader met de benodigde investering opgenomen.

Trends en ontwikkelingen

Rioolvervangings wordt bij voorkeur uitgevoerd door middel van relinen. Met de uitvoeringsmethode van relinen blijft de bestaande riolering in de ondergrond liggen. Inwendig wordt de buiswand versterkt. Groot voordeel van relinen is dat de openbare overlast met betrekking tot rioolvervangings zeer beperkt is.

4.3.6 Water

Beleidskader

Het gemeentelijk waterplan Borne en de klimaatatlas, welke in samenwerking met het waterschap is opgesteld, is bij planvorming richtinggevend.

Toekomstige waterbeheerontwikkelingen wordt in samenwerkingsverband met Twents waternet opgepakt.

Deelnemers aan Twents waternet zijn de 14 Twentse gemeenten, waterschap Vechtstromen, provincie Overijssel en Vitens.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Veel activiteiten gebeuren in samenwerking met het waterschap Vechtstromen. Borne is een waterrijk gebied, waarbij vele primaire wateren op de leggerkaart van waterschap Vechtstromen staan.

Gemeentelijk is er geen specifiek ambitieniveau voor het beheer en onderhoud van oppervlaktewateren. Het onderhoud is sober. Uitgangspunt is dat de wateren hun functie kunnen uitoefenen, de wateren veilig zijn en de kosten niet toenemen.

Trends en ontwikkelingen

De verandering van klimaat speelt een belangrijke rol in de samenleving. Landelijk zijn door de commissie zeven ambities geformuleerd. Als eerste stap is op het gebied van wateroverlast, hitte en droogte stresstesten uitgevoerd, zowel op lokaal als regionaal niveau. De stresstesten moeten de kwetsbaarheden inzichtelijk maken. De klimaatatlas geeft informatie over de resultaten van de stresstesten. Een volgende stap is het voeren van klimaatdialogen; waar ligt de acceptatiegrens. Wat vinden inwoners belangrijk als het gaat om het thema klimaat. De stappen worden verantwoord in de herziening van het vigerende gemeentelijk rioleringsplan 2017-2021.

4.3.7 Openbaar groen

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van groene kapitaalgoederen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan 2008-2020 en het Beheerkwaliteitsplan. Het huidige groenbeleidsplan dient te worden vervangen. In de loop van 2022 zal er een nieuwe Groenbeleidsvisie worden opgesteld en aangeboden. De uitvoerende taken van de geldende beleidskaders zijn vertaald naar productbladen in de DVO met Twente Milieu. Het bomenbeleid is vastgelegd in de Bomenverordening en de toelichting daarop.

In het Groenbeleidsplan 2008-2020 wordt uitgegaan van het kwaliteitsniveau B voor het onderhoud van de groenvoorzieningen. Enkele bijzondere locaties, zoals bijvoorbeeld de begraafplaats, kennen een hoger kwaliteitsniveau. De gewenste beeldkwaliteit en beheerkwaliteit zijn daarbij beschreven.

In het Groenbeleidsplan 2008-2020 is aandacht gevraagd voor het oplossen van knelpunten, die als gevolg van eerdere bezuinigingen en het niet gebruiken van gifstoffen in de plantsoenen en verharding zijn ontstaan. Door over te stappen op onderhoudsvriendelijker groen kunnen de gevolgen van het bestrijdingsverbod op termijn waarschijnlijk worden opgevangen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Zoals eerder genoemd staan we aan de vooravond van een nieuwe Groenbeleidsvisie. In het groenbeleidsplan 2008-2020, is het plan voor omvorming naar onderhoudsvriendelijk groen in 2021 samen met Twente Milieu opgesteld. Uitwerking daarvan is bijvoorbeeld het extensief maaien. Daarnaast staan er op verschillende plekken in de gemeente staan bomen in een te kleine doorwortelbare ruimte. Dit beperkt de boom in zijn ontwikkeling tot volledige wasdom, het kan schade veroorzaken aan bestrating en overlast geven voor omwonenden. De resultaten van de boomveiligheidscontrole bieden de basis voor een plan van aanpak voor de komende periode. Er zal ook integraal worden gekeken om werkzaamheden parallel uit te voeren, bijvoorbeeld het vervangen van groen in relatie met uit te voeren werken. Omdat groen in de meeste gevallen een directe relatie heeft met bewoners, krijgen deze waar mogelijk gestalte in samenspraak met omwonenden.

Trends en ontwikkelingen

Het klimaat verandert er zijn langere droge perioden en zware regenbuien met veel wateroverlast, die een structureel karakter lijken te krijgen. Hierdoor ontstaat schade, met uitval van groenvoorzieningen tot gevolg. Bij vervanging van weggevallen groen wordt in sommige gevallen gekozen robuuster groen omdat deze beter bestand is tegen de perioden van hevige regenval en droogte.

Er is afgelopen jaar krachtdadig ingezet op de bestrijding van de eikenprocessierups. Dit jaar zijn er minder klachten binnen gekomen m.b.t. eikenprocessierups en de nesten die er waren zijn kleiner. Of deze resultaten direct toe te rekenen zijn aan de bestrijding, dat is niet met zekerheid te zeggen. Voor de komende jaren is er geen, toename nog afname, te voorspellen. Het klimaat speelt hierbij ook een belangrijke rol. Het lijkt erop dat met deze werkwijze en bij deze weersomstandigheden de overlast van de eikenprocessierups enigszins beheersbaar is. In regionaal en provinciaal verband is er overleg om de plaagdruk te beheersen en de overlast te verminderen.

4.3.8 Gebouwen

Beleidskader

In 2013 heeft de raad kaders voor gemeentelijk vastgoedbeleid vastgesteld. De gemeente Borne is verantwoordelijk voor het beheer van alle gemeentelijke vastgoedobjecten die in eigen gebruik, voor verhuur of tijdelijk voor strategische doeleinden in eigendom zijn. Om de diverse objecten de waarde te laten behouden en de veiligheid te garanderen is planmatig onderhoud noodzakelijk. De MeerJarenOnderhoudsPlanning wordt periodiek (elke 3-5 jaar) geactualiseerd door externe adviseurs conform de NEN 2767. De planperiode strekt zich uit over een horizon van 30 jaar.

Conform de in 2015 geactualiseerde MeerJarenOnderhoudsPlanning (MJOP) wordt het onderhoud uitgevoerd. Het onderhoud is te verdelen in de twee groepen regulier onderhoud en groot onderhoud/ investeringen. In 2020-2021 wordt gewerkt aan de professionalisering en actualisatie van het MJOP.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Voor alle gebouwen wordt in principe uitgegaan van het plegen van sober, duurzaam en vooral doelmatig onderhoud. De onderhoudsconditie van het permanente vastgoed is gemiddeld goed (conditie 2 conform NEN 2767). Het overige tijdelijke vastgoed is wisselend in onderhoudsconditie, afhankelijk van de vastgoedstrategie. Naast het plegen van planmatig onderhoud is er een omvangrijke duurzaamheidsopgave voor het gemeentelijke vastgoed die forse investeringen met zich meebrengt. Het MJOP is hier op dit moment niet in voorzien, er zal een actualisatieslag moeten plaatsvinden.

Financieel

Per jaar wordt kritisch gekeken of vervangingen uitgesteld kunnen worden en zo laat mogelijk kunnen worden uitgevoerd. Uiteraard zonder verlies van het kwaliteitsniveau van het object.

Het onderhoud van kapitaalgoederen is te splitsen in regulier onderhoud en groot onderhoud c.q. investeringen, waarbij de eerste ten laste van de exploitatie komt en de anderen worden gedekt uit de Reserve egalisatie onderhoud. De onderhoudsbudgetten zijn berekend op basis van het benodigd onderhoud uit het MJOP.

Trends en ontwikkelingen

De regering heeft in de wetgeving diverse maatregelen opgenomen waarbij zij energiebesparing een impuls wil geven. Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. In 2023 moeten alle kantoorgebouwen namelijk minimaal label C hebben. Bovendien is uit de sectortafel Gebouwde omgeving de ambitie voor gemeenten vastgelegd om in 2040 een energie neutrale vastgoedportefeuille te bezitten. Iedere gemeente moet in het kader van het Klimaatakkoord een portefeuilleroutekaart opstellen voor de verduurzaming van het eigen maatschappelijk vastgoed. In 2020 is de kernportefeuille geïnventariseerd en de mogelijkheden van verduurzaming in beeld gebracht. In 2021 wordt een voorzichtig begin gemaakt met de uitwerking van deze inventarisatie. Bij het treffen van duurzaamheidsmaatregelen zal het meerjarenperspectief uitgangspunt zijn. Uitwerking vindt plaats in de vorm van business cases. Bij verduurzaming moet ook gedacht worden aan de afspraken in gesloten convenanten. Om aan de wettelijke eisen te voldoen zijn er extra investeringen nodig, deze zijn voorsnog niet voorzien in het MJOP.

4.3.9 Overzicht onderhoudskosten

Onderstaand is een overzicht opgenomen met de meerjarig begrote onderhoudskosten op de afzonderlijke onderdelen. Jaarlijkse schommelingen in het planmatig onderhoud wat betreft de gebouwen worden opgevangen door de bestemmingsreserve egalisatie onderhoud.

Begroting onderhoud kapitaalgoederen (*€ 1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1. Wegen	896	896	896	896
2. Openbare verlichting	52	52	52	52
3. Straatmeubilair	28	28	28	28
4. Civieltechnische kunstwerken	32	32	104	104
5. Riolering	559	559	559	559
6. Water	88	88	88	88
7. Openbaar groen	1.589	1.589	1.589	1.589
8. Gebouwen	339	704	340	392
Totaal	3.582	3.947	3.655	3.707

Naast bovenstaande onderhoudslasten is er een voorziening voor achterstallig onderhoud gevormd. De hoogte hiervan bedraagt €1.655.000. Daarnaast is er een reserve kapitaalgoederen gevormd voor het grote onderhoud. Deze bestemmingsreserve wordt met €100.000 in 2023 gevoed en loopt met treden van €100.000 op.

4.4 paragraaf Financiering

In deze paragraaf staan de verwachtingen en het beleid over financieringsrisico's. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

4.4.1 Kaders

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) sluit aan bij de ontwikkelingen op de financiële markten en de financieringsbehoefte van decentrale overheden. In deze wet worden de kaders aangegeven waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

Op grond van deze wet worden de gemeenten verplicht een treasurystatuut vast te stellen alsmede in de begroting en de jaarrekening een treasuryparagraaf op te nemen.

4.4.2 Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten.

Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd vanaf één jaar). Dit kan door het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20% voor de gemeenten) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hoewel het renterisico vanaf 2021 ruim €8 miljoen bedraagt is de verwachting dat de komende jaren binnen de renterisiconorm wordt gebleven.

Renterisiconorm (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Begrotingstotaal	71.105	69.266	71.515	69.419
Renterisiconorm in procenten	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	14.221	13.853	14.303	13.884
Renteherzieningen op leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	11.093	5.604	10.368	11.868
Renterisico	11.093	5.604	10.368	11.868
Ruimte (+) / overschrijding (-) renterisiconorm	3.128	8.249	3.935	2.016

4.4.3 Kasgeldlimiet

Voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan korte financiering (rente typische looptijd tot 1 jaar) is de kasgeldlimiet opgenomen.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (voor gemeenten 8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per kwartaal getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet mag drie kwartalen worden overschreden, na overschrijding van het derde kwartaal dient een plan met maatregelen opgesteld te worden en te worden voorgelegd aan de toezichthouder. Voor 2022 is de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet (* € 1.000)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Begrotingstotaal	71.105	69.266	71.515	69.419
Kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	6.044	5.888	6.079	5.901
Omvang vlottende schulden				
Omvang vlottende middelen				
Netto vlotende schuld	-	-	-	-
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet	6.044	5.888	6.079	5.901

4.4.4 Financiering en rente

De som van de aangegane langlopende geldleningen en de aflossingen worden voor de komende jaren in tabel 1 weergegeven. In het renteschema (tabel 2) wordt weergegeven tot welke rentelasten dit leidt in 2022. Daarnaast laat het overzicht zien welke rentebaten er zijn en hoe rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. Tot slot laat het overzicht zien welk bedrag er vervolgens aan taakvelden toegerekend mag worden en wat het renteresultaat op het taakveld Treasury is.

Het onderstaande saldo van langlopende leningen betreft het aantal langlopende leningen op de peildatum van 15 juli 2021. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele herfinanciering.

1. Financieringsoverzicht per 1-1 boekjaar	2022	2023	2024	2025
Saldo langlopende geldleningen	48.522	42.918	32.550	20.682
Aflossingen langlopende geldleningen	11.093	5.604	10.368	11.868

2. Renteschema	BEGROTING 2022
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.520
De externe rentebaten (idem)	228
Saldo rentelasten en rentebaten	1.292
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	1.022
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo	1.022
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	270
Rente over eigen vermogen	30
Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	300
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 0,5%)	271
Renteresultaat op het taakveld Treasury	29

De rentelasten in 2022 bedragen € 1,52 miljoen. De rentebaten bedragen € 228.000. Per saldo leidt dit tot een rentelast van € 1,3 miljoen. Hiervan moet € 1,0 miljoen worden doorberekend aan de grondexploitaties. Dit leidt tot een restant van € 270.000. Conform de nota reserves en voorzieningen wordt er geen rente toegerekend over eigen vermogen en voorzieningen (de zogenaamde bespaarde rente), op de reserve gezondheidscentrum na. Er wordt hier vanwege contractuele verplichtingen wel rente aan toegerekend. Deze rente bedraagt € 30.000.

De totaal aan de taakvelden toe te rekenen rente bedraagt hierdoor € 300.000. In de begroting wordt een renteomslagpercentage gehanteerd van 0,5% over de boekwaarde van alle vaste activa per 1-1-2022. Dit komt neer op een bedrag van € 271.000. Het verschil tussen de toe te rekenen rente en de daadwerkelijk begrote toegerekende rente vormt het renteresultaat en dat is € 29.000.

Bij eventuele nieuwe beleidswensen die leiden tot een investering en een begrotingswijziging wordt gerekend met een rentepercentage van 1%.

4.5 paragraaf

Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt ingegaan op de stand van zaken en op de beleidsvoornemens van onze bedrijfsvoeringstaken. Een goede bedrijfsvoering bestaat uit de ondersteunende taken en is een belangrijk middel om de resultaten die de gemeente wil bereiken ook daadwerkelijk te realiseren. De paragraaf Bedrijfsvoering omvat de intern gerichte beleidsterreinen zoals Organisatieontwikkeling - Programma Organisatie, Personeel, Inkoop, (interne) Communicatie, Juridisch, Informatisering en Automatisering, Financiën, Control en Kwaliteit.

4.5.1 Besturingsfilosofie

In de gemeente Borne is veel aandacht voor de verbinding met haar inwoners en met de partners, waarmee we samen aan de uitvoering van de toekomstvisie Mijn Borne2030 werken. De strategische visie geeft richting aan de bedrijfsvoering. Om de wendbaarheid voor de medewerkers en de leiding te vergroten, wordt de bedrijfsvoering van de gemeente Borne doorontwikkeld naar faciliterende bedrijfsvoering.

Faciliterende bedrijfsvoering beoogt dat iedereen bij de gemeente zijn werk goed kan doen, maar neemt de verantwoordelijkheid niet over. Er komt meer samenspel in de organisatie dat ten gunste komt van het primaire proces en de diverse opgaven en daarmee van onze inwoners en ondernemers. Bedrijfsvoering is helpend aan wat er in de gemeente nodig is.

4.5.2 Personeel

In 2022 investeren we op toekomstgerichtheid in onze organisatie en aantrekkelijk werkgeverschap. Onderdelen zijn onder andere :

- Strategische personeelsplanning ontwikkelen;
- Uitvoeren medewerkeronderzoek en uitzetten acties o.b.v. de uitkomsten;
- Vormgeven aan project Huis van Borne, Behaviour;
- Sturen op arbeidskosten, verlagen van inhuur (management- en sturingsinformatie).

Huis van Borne

Met het besluit om over een aantal jaren de intrek te nemen in het Kulturhus in Borne, is de noodzaak ontstaan om na te denken over wat dit betekent voor de organisatie en wat dit vraagt van de medewerkers. Corona en alle ontwikkelingen op dat vlak spelen hier ook een rol in. Door het uitvoeren van een medewerkeronderzoek kan, naast de gebruikelijke thema's, ook ingegaan worden op de effecten van de afgelopen anderhalf jaar en de wensen van de medewerkers op het gebied van hybride- en thuiswerken voor de toekomst.

Vacatures

Een van de maatregelen in de organisatie vanuit de keuzes voor Borne was de afspraak dat niet elke vacature automatisch wordt vervuld. Per vacature werd al vooraf steeds kritisch beoordeeld hoe deze op te volgen. Soms is dat 1 op 1, soms is dit in hetzelfde werkveld maar met een geactualiseerd takenpakket (bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe taken) en soms wordt besloten de functie niet open te stellen en de vacatureruimte elders in de organisatie in te zetten. In 2022 wordt deze werkwijze voortgezet.

4.5.3 Financien, control en kwaliteit

Financiën

In 2022 wordt uitvoering gegeven aan de beleidsdocumenten die in 2020 zijn vastgesteld.. Dit betreffen onder andere de budgethoudersregeling, de financiële verordening en het treasurywettelijk kader. Hierbij wordt vooral aandacht geschonken aan verder professionaliseren van het budgethouderschap en het sturen en monitoren.

Control

Binnen het programma Organisatie is het project 'de onafhankelijke control rol' in ontwikkeling, dat moet leiden tot een door de organisatie gedragen visie op control. Deze visie gaat uit van een onafhankelijke professionele en faciliterende rol van control als businesspartner.

Control denkt proactief mee om kwaliteitsverbeteringen binnen de bedrijfsvoering te realiseren en hierin, zonder de onafhankelijkheid uit het oog te verliezen, een adviserende en ondersteunende rol heeft. Daarnaast heeft control ook als taak het signaleren van tekortkomingen in de procesbeheersing.

De essentie van control is beheersing van het proces: bewaken dat wat is afgesproken (doelstellingen) ook daadwerkelijk gebeurt. De moderne control functie richt zich niet alleen op de financiële bedrijfsvoering, maar op de bedrijfsvoering in brede zin. Control heeft dus betrekking op een breed scala van processen als bestuur, beleid, bedrijfsvoering en ook op werkprocessen op het gebied van P&O, Juridische Zaken, I&A, Financiën, Communicatie, Inkoop en Huisvesting.

In het verslagjaar 2022 wordt het accent van de bijdrage voor het verbeteren van de bedrijfsvoering gelegd bij het sociaal domein en het proces van inkoop- en aanbesteding.

Kwaliteit

Door de toenemende decentralisatie van taken van de Rijksoverheid krijgen gemeenten steeds meer taken en verantwoordelijkheden toegewezen. Met de uitbreiding van taken loopt de gemeente ook meer risico's. Risico's moeten worden beheerst, werkzaamheden moeten binnen het beschikbaar gestelde budget worden uitgevoerd, en er moet op transparante wijze verantwoording worden afgelegd. Dit stelt hoge eisen aan de opzet, het bestaan en de werking van relevante beheersmaatregelen van de gemeente. Procesbeheersing speelt hierbij een belangrijke rol.

Verbeteragenda

De aanbevelingen van de accountant in de boardletter zijn opgenomen in de verbeteragenda. De verbeteragenda wordt periodiek gecommuniceerd met de raad.

4.5.4 Rechtmatigheid

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is met een jaar uitgesteld en gaat in met ingang van 2022 (indien de voorgenomen wetwijziging tijdig wordt afgerond).

Colleges van burgemeester en wethouders moeten vanaf 2022 zelf een rechtmatigheidsverklaring afgeven bij de jaarrekening. De accountant geeft geen oordeel meer over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring en krijgt hierdoor een andere rol. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing binnen de gemeentelijke organisatie.

Eind augustus 2021 heeft de commissie BBV de Kadernota Rechtmatigheid 2022 en een notitie Bedrijfsvoering uitgebracht. De commissie BBV geeft via de Kadernota Rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van de decentrale overheden conform artikel 75, lid 2 BBV.

Uit de consultatie inzake de Kadernota Rechtmatigheid 2022 bleek dat een brede behoefte aan nadere duiding van de inhoud en reikwijdte van de paragraaf bedrijfsvoering. Daarom heeft de commissie BBV besloten om naast de actualisatie van de Kadernota rechtmatigheid een Notitie paragraaf bedrijfsvoering op te stellen.

In de Kadernota zijn een aantal stellige uitspraken en aanbevelingen opgenomen. Met stellige uitspraken geeft de commissie een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Verwacht wordt dat stellige uitspraken worden gevolgd. Bij aanbevelingen gaat het om uitspraken die 'steun en richting geven aan de praktijk'. De commissie BBV spoort gemeenten aan om deze aanbevelingen te volgen, omdat dat naar haar oordeel bijdraagt aan het inzicht in de financiële positie (transparantie).

De gestelde richtlijnen worden door ons in de toekomstige P&C documenten opgevolgd.

4.5.5 Informatisering en automatisering

Het werkplan I&A is uitgebreid met het speerpunt Cybersecurity. Onderdeel van het werkplan is een visie op Informatievoorziening (2020 – 2024) voor de gemeente Borne. Vervolgens zijn vijf speerpunten voor de gemeente Borne in de periode 2020 – 2024 bepaald, die richtinggevend zijn voor de prioritering van alle activiteiten, opgaven en projecten in het I&A werkveld. Deze speerpunten zijn zoveel mogelijk vertaald in opgaven voor de organisatie en I&A-organisatie specifiek. Op basis van deze visie en de speerpunten wordt een roadmap gemaakt voor de komende 3 jaren.

De visie kent 6 speerpunten:

1. Optimale inrichting van de digitale dienstverlening;
2. Verdergaande digitalisering van de werkprocessen;
3. Data gestuurd werken realiseren;
4. Efficiënte en effectieve inrichting van de infrastructuur en de beheerorganisatie;
5. Informatievoorziening is van strategisch belang voor bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente;
6. Cybersecurity.

4.5.6 (Interne) communicatie

Communicatie is van ons allemaal. Ook in 2022 zet team communicatie opnieuw volop in op een coachende en adviserende rol vanuit communicatie. Dat doen we vooral door onze teamleden expliciet te koppelen aan bedrijfsonderdelen en steeds meer aan de voorkant aanwezig te zijn om de communicatieve impact te belichten. Team communicatie werkt volgens twee belangrijke principes: al onze medewerkers zijn ambassadeurs en we werken voor en samen met de Bornse samenleving.

Het sociaal intranet vraagt, als belangrijk middel in de interne communicatie, om een verdere doorontwikkeling.

4.5.7 Inkoop

In het programma Organisatie Ontwikkeling is in 2020 het project Analyse en procesoptimalisatie Inkoop en Aanbesteding opgestart. Het projectplan en de beleidskaders zijn verhelderd en het profiel van de inkoopfunctie 'Inkoopprofessional' is vastgesteld en is na werving in augustus 2020 gestart. De uitvoering van het projectplan krijgt een vervolg waarbij aandacht is voor facilitering in de teams.

De doelstelling van dit project is drieledig:

1. Op rechtmatige wijze inkopen, waardoor er een goedkeurende verklaring door de externe accountant wordt afgegeven;
2. Uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid volgens de afgesproken en correcte wijze;
3. Door bundeling van opdrachten, ook door regionale samenwerking, wordt efficiënter en effectiever ingekocht.

Vanaf 2021 wordt er gewerkt aan de realisatie zodat:

- de verantwoordelijke budgethouders weten hoe te werken volgens kaders en binnen budget en dat bij de uitvoering de inkoop- en aanbestedingsregels op een rechtmatige wijze worden uitgevoerd;
- de bij inkoop betrokken functies en rollen zijn vastgesteld en in de teams zijn ingevuld;
- er frequent getoetst wordt op naleving van afspraken;
- er meer voordeel wordt gehaald uit de regionale samenwerking.

4.6 paragraaf

Verbonden partijen

Verbonden partijen leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen, is grip en sturing op verbonden partijen belangrijk. Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de verwachte resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

4.6.1 Nota samenwerking

De Nota samenwerking, vastgesteld in 2017, dient als houvast voor de samenwerking met partners zoals verbonden partijen en andere samenwerkingen (zoals subsidierelaties) en voor de raad als hulpmiddel om sturing te houden op wat op afstand gebeurt. In de nota staat omschreven hoe raad, college en ambtelijke organisatie kunnen sturen op het behalen van beleidsdoelen en maatschappelijke effecten met de verbonden partijen en andere samenwerkingspartners volgens de Bornse 'cirkel van sturing'.

4.6.2 Overzicht verbonden partijen

Onderstaand zijn alle verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties en organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang.

1. Gemeenschappelijke regelingen			
Euregio	Openbaar Lichaam	College	NEE
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Crematoria Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Twenteboard	Openbaar Lichaam	College	NEE
Gezondheid, GGD, OZJT en Veilig Thuis Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Recreatieschap Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Stadsbank Oost Nederland	Openbaar Lichaam	College	NEE
Veiligheidsregio Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen	Centrumgemeente regeling	College	NEE
Omgevingsdienst Twente	Centrumgemeente regeling	College	JA
2. Vennootschappen en coöperaties			
COGAS	N.V.	College	NEE
Enaxis	B.V.	College	NEE
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	College	NEE
Twence Holding	B.V.	College	NEE
Twente Milieu	N.V.	College	NEE
Vitens	N.V.	College	NEE
Wadinko	N.V.	College	NEE
3. Stichtingen en verenigingen			
Stichting Beheer Dierenpark Borne	Stichting	College	NEE

De corona crisis heeft vanzelfsprekend ook forse impact gehad bij de verschillende verbonden partijen waarin geparticipeerd wordt door de gemeente Borne. Er zijn een aantal gemeenschappelijke regelingen die dit signaal al bij uw raad hebben neergelegd bij de aanbidding van de begrotingen 2021-2024. De concrete vertaling naar geld en risico's is nog niet helder.

4.6.2.1 Gemeenschappelijke regelingen

Hieronder per gemeenschappelijke regeling een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen voor 2022 en verder. In de laatste alinea van deze paragraaf treft u per gemeenschappelijke regeling een detailoverzicht aan, waarin de algemene gegevens en de specifieke risico's worden benoemd.

1. EUREGIO

EUREGIO is geen verbonden partij in de zin van de Wet Gemeenschappelijke regelingen, maar is een openbaar lichaam. Dit betekent dat voor EUREGIO niet dezelfde verplichtingen gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan de deelnemende gemeenten. De EUREGIO werkt aan het strategieproces EUREGIO 2030: welke visies en strategische doelen zullen de komende jaren aan de basis staan van het werk van de EUREGIO als organisatie en waar komt de inhoudelijke focus te liggen?

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

In het strategieplan GBTwente 2020-2022 heeft GBTwente haar missie en visie herijkt. Omdat GBTwente belastingen persoonlijk en begrijpelijk wil maken, gaat de doorontwikkeling de komende jaren vooral over de menselijke maat en het vermogen om de visie uit te laten dragen door onze medewerkers. Het gaat dus over de wijze waarop de medewerkers in staat zijn om het proces van waarderen, heffen en innen van de gemeentelijke belastingen persoonlijk en begrijpelijk te maken. Voor zowel gemeenten als de inwoners van die gemeenten.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)

Het OLCT heeft tot doel om zorg te dragen voor de continuïteit van een crematoriumvoorzieningen ten behoeve van het verzorgingsgebied. Hierbij wordt de kwaliteit van de crematoriumvoorziening gehandhaafd op het huidige niveau.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

Port of Twente bundelt alle krachten van logistiek Twente om de sector te versterken, te verduurzamen en de Twentse economie te ondersteunen. Port of Twente is belangenvereniging, havenbeheerder, grondbedrijf en vestigingsloket in één. Gronden worden in erfpacht uitgegeven. Kopers hebben de keuze tussen het ineens afkopen van de erfpacht of jaarlijks betalen van erfpacht. Deze keuze heeft veel invloed op de snelheid waarmee de middelen terugvloeien in de GR. De risico's, dat erfpachters de opstallen verkopen en de GR met problemen opzadelen zijn in de overeenkomsten ondervangen.

Op het gebied van acquisitie wordt samengewerkt met Oost en de NFIA (agentschap voor buitenlandse investeringen). Dit heeft geleid tot goede contacten met beleggers en ontwikkelaars in logistiek vastgoed.

5. Twenteboard

De Regio Twente is per 2022 ontvlochten in drie delen. Twenteboard is een samenwerking op sociaal economisch gebied tussen overheid, ondernemers en kennisinstellingen.

6. Gezondheid, GGD, OZJT en Veilig Thuis Twente

De Regio Twente is per 2022 ontvlochten in drie delen. Hierdoor is er ook een gemeenschappelijke regeling ontstaan met de focus op gezondheid. Deze gemeenschappelijke regeling bevat onder andere GGD, OZJT en Veilig Thuis Twente.

7. Recreatieschap Twente

Na de ontvlechting van de Regio Twente per 2022 is het Recreatieschap Twente ontstaan. Deze organisatie beheert en onderhoudt de drie Twentse recreatieparken en de toeristische routes.

8. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)

De SWB is het samenwerkingsverband van Hengelo, Borne en Hof van Twente die uitvoering geeft aan de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening, nieuw Beschut Werk en is het ontwikkelbedrijf waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ondersteund en begeleid worden naar betaald werk. Deze resultaten zullen in 2022 beter meetbaar zijn aan de hand van eenduidig gedefinieerde KPI's. Hierbij ligt de focus op kwaliteit, tevredenheid en rendement.

Het WSW subsidieresultaat wordt negatiever. Door optimalisering van de verdienmodellen, actief prijsbeleid en gerichte kostenbeheersing wordt een negatief resultaat verwacht van € 900.000. Hierbij is geen rekening gehouden met de effecten van de coronacrisis. De dekking wordt gevonden binnen de reserves van het SWB.

Vanaf 2022 is de verwachting dat het resultaat zal stabiliseren en er een weerstandsvermogen van voldoende niveau resteert. Deze manier van dekken betekent dat de bijdrage van de gemeente Borne € 54.000 per jaar blijft.

9. Stadsbank Oost Nederland (SON)

In 2022 wordt een nieuw financieel model ontwikkeld, waarbij de opzet van de P&C documenten qua opzet, structuur en informatiewaarde worden verbeterd. Binnen dit nieuwe financiële model wordt er ook gewerkt met effectindicatoren.

De bijdrage van de gemeente aan de Stadsbank Oost Nederland is een optelsom van een bijdrage in de bestaanskosten (statisch deel) en een bijdrage per dienstafname (dynamisch deel). De bijdrage voor de gemeente Borne in 2022 bedraagt € 157.800 en is daarmee iets lager dan de gemeentelijke bijdrage in 2021 (€ 159.000).

10. Veiligheidsregio Twente (VRT)

De VRT opereert in heel Twente. De brandweer beschikt over 29 kazernes met materieel verspreid over Twente. Vanuit deze kazernes staat de brandweer 24/7 paraat, met zowel beroeps als vrijwilligers, voor de inzet bij incidenten. Daarnaast maakt de crisisorganisatie gebruik van vele medewerkers van alle gemeenten en van overige organisaties. Rekeninghoudend met de landelijke ontwikkelingen, het regionaal risicoprofiel en de wettelijke kaders, is het nieuwe Beleidsplan 2021-2024 "Stabiele factor in tijden van verandering" opgesteld, inclusief het dekkingsplan brandweer.

De begroting 2022 van de VRT heeft een omvang van € 59 mln. Het gemeentelijk aandeel daarin is € 47,8 mln. Ten opzichte van de begroting 2021 is de gemeentelijke bijdrage gestegen met bijna € 1,1 mln. (2,3%). Dit percentage is gebaseerd op de cijfers en prognoses van het Centraal Plan Bureau (CPB) en voldoet aan de uitgangspunten, zoals deze geformuleerd zijn door de deelnemende gemeenten. De stijging is inclusief de 4e (en laatste) tranche van 0,3 mln. ter dekking van de majeure knelpunten op middellange termijn.

Voor de begroting 2023 en verder is er een bestuurlijke werkgroep gestart met het opstellen van de kaderstelling.

11. Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen (vm SMS - Samenwerken Maakt Sterker)

Door de centrumgemeente-constructie is er geen sprake van een zelfstandige verantwoording van de gemeenschappelijke regeling, ook al worden er voor de onderlinge kostenverdelingen wel een begroting en een jaar(af)rekening opgesteld. De documenten maken integraal onderdeel uit van de begroting en jaarrekening van de gemeente Hengelo en zijn nog niet beschikbaar.

Inzet in 2022 is, naast het verstrekken van rechtmatige uitkeringen, dat iedereen naar vermogen deelneemt aan de samenleving met de focus op werk (mee profiteren van de economische groei), ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

12. Omgevingsdienst Twente (ODT)

Het ODT streeft naar een model van outputfinanciering, waarbij de vraag gesteld kan worden of dit voor een deel van het werkgebied van de ODT de juiste prikkel is. Bij outputfinanciering is het immers zo dat er geldstromen zijn op basis van productie. Voor het onderdeel vergunningverlening is dit een reële optie, maar bij de vraag naar toezicht lijkt deze financieringsvorm niet passend met het oog op de maatschappelijke resultaten.

4.6.2.2 Vennootschappen en coöperaties

Hieronder een overzicht van alle vennootschappen en coöperaties waarin Borne aandelen in haar portefeuille heeft. Het overzicht laat zien wat het belang van Borne is en hoe de vermogenspositie er uit ziet. In de laatste alinea treft een u per vennootschap of coöperatie een detailoverzicht aan, waarin nader wordt ingegaan op onder andere risico's en belangrijkste ontwikkelingen.

naam vennootsch/ coöperatie	(x € 1.000)	Aandeel	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)
	Financieel belang	Borne op totaal	Eigen Vermogen per 01/01	Eigen Vermogen per 31/12	Vreemd Vermogen per 01/01	Vreemd Vermogen per 31/12	Resultaat 2020
COGAS	190,5	7,50%	180,5	199,1	96,2	95,9	28,8
ENEXIS	32,5	0,02%	4.112,0	4.116,0	2.706,0	2.975,0	108,0
Bank Nederlandse Gemeenten	268,0	0,19%	4.870,0	4.364,0	134.610,0	160.359,0	221,0
Twence Holding	27,9	2,79%	140,8	142,8	100,5	109,5	8,8
Twente Milieu	40,5	5,36%	10,3	12,2	17,7	19,9	1,4
Vitens	25,5	0,44%	533,3	557,1	1.293,0	1.340,1	23,9
Wadinko	5,5	2,30%	68,9	65,5	1,6	5,5	-3,4

4.6.2.3 Organisaties met een bestuurlijk/maatschappelijk belang

Stichting Beheer Dierpark Borne

In het geval dat formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een financieel belang maar er wel sprake is van:

- een structurele bekostiging in overwegende mate van (de activiteiten van) een organisatie via één of meer geldstromen (begrotingsfinanciering, subsidie en overeenkomst van opdracht); én
- een bestuurlijk belang;

beveelt de Commissie BBV aan om deze organisaties, gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's, toch op te nemen in deze paragraaf.

In de laatste alinea van deze paragraaf treft u van de stichting beheer dierenpark Borne een detailoverzicht aan, waarin nader wordt ingegaan op onder andere risico's en ontwikkelingen.

4.7 paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op het grondbeleid en hoe het beleid wordt uitgevoerd. Daarnaast wordt er ingegaan op de begroting van de grondexploitaties. Dit omvat een actuele prognose van de te verwachten resultaten en de onderbouwingen hiervan. Tot slot wordt ingegaan op de algemene reserve grondexploitatie.

4.7.1 Visie en uitvoering

De hoofdlijnen van het lokale grondbeleid van Gemeente Borne zijn vastgelegd in de Nota grondbeleid 2011-2015. Ondanks het verstrijken van de looptijd is deze nota nog voldoende actueel om bruikbaar te zijn. Grondprijsbepaling wordt jaarlijks gedaan middels de nota grondprijzen. Gemeente Borne wil sturing geven aan de kwaliteit van ruimtelijke ontwikkelingen vanuit een regisserende rol. De gemeente beschikt over een effectief instrumentarium om ontwikkelingen over te laten aan de markt. Toch kunnen er situaties zijn waarin de gemeente zelf de ontwikkeling oppakt. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en welke in te zetten middelen het beste passen bij de te realiseren doelen van het ruimtelijke beleid.

Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te realiseren. Vanuit de programma's Solidair Borne (wonen en groen) en Duurzaam Borne (omgeving, mobiliteit, etc.) worden in de begroting de doelstellingen aangegeven. Voor een nadere toelichting op het beleid wordt verwezen naar de Nota grondbeleid 2011-2015.

4.7.2 Boekwaarde grondexploitaties

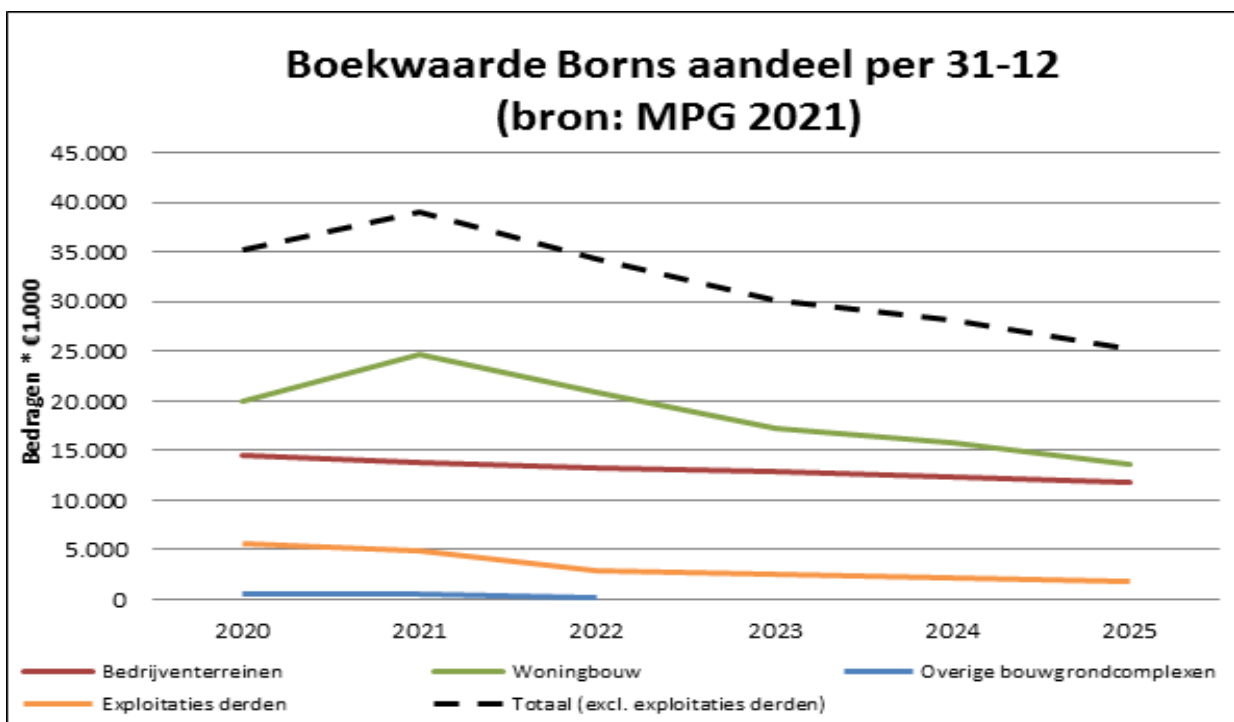
In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar de boekwaarde en het boekwaardeverloop van de grondexploitaties. In tabel 1 wordt de boekwaarde per 31-12-2020 weergegeven. Een negatieve boekwaarde correspondeert met een positief saldo in het betreffende complex en omgekeerd.

Er worden drie kolommen gepresenteerd. De eerste kolom is de totale boekwaarde van alle complexen waar Borne een aandeel in heeft. In de 2e kolom staat de boekwaarde die daadwerkelijk in onze boeken staat. Het verschil tussen deze twee kolommen zit in het Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT, XL Businesspark Twente). Het RBT is een gemeenschappelijke regeling waar Borne voor 8% in deelneemt. Voor meer informatie zie de paragraaf verbonden partijen. De boekwaarde van deze grondexploitatie bedraagt ruim € 71 miljoen, maar staat niet in onze boeken. In het geval van de Veldkamp en Wijkerslocatie Olde Engberink wordt samengewerkt met gemeente Hengelo. In beide gevallen hebben wij de gehele boekwaarde op de balans staan. Ons aandeel in de Veldkamp is echter 35/115 en in Wijkerslocatie Olde Engberink 50%. Kolom drie geeft daarom de boekwaarde weer met het aandeel van gemeente Borne in elke grondexploitatie.

Tabel 1. Boekwaarde risico Borne (* € 1.000)	Boekwaarde totaal 31-12-2020	Boekwaarde Borne 31-12-2020	Boekwaarde Borne's aandeel 31-12-2020
Veldkamp	47.810	47.810	14.551
Totaal bedrijventerreinen	47.810	47.810	14.551
Bornsche maten	18.296	18.296	18.296

Oosterveld	-2.276	-2.276	-2.276
Kollergang Zenderen	-831	-831	-831
Wijkerslocatie Olde Engberink	4.778	4.778	2.389
Bornsche Flieren	2.704	2.704	2.704
Uitbreiding Hertme II	-248	-248	-248
Totaal woningbouw	22.423	22.423	20.035
Kernrand Borne West	564	564	564
Totaal overige bouwgrondcomplexen	564	564	564
Regionaal bedrijventerrein Twente	70.979	0	5.678
Totaal exploitaties derden	70.979	0	5.678
Totaal	141.776	70.797	40.828

Onderstaande grafiek gaat nader in op ons aandeel in de boekwaarde en laat het verloop in de komende jaren zien. Binnen de grondexploitatie gaan de lasten voor de baten uit. Bij alle grondexploitatie zitten we nu zover in het proces dat er meer baten dan lasten binnen komen. Dit verklaart de structurele daling in de boekwaarden. De lijn overige bouwgrondcomplexen stopt in 2022, omdat deze dan wordt afgesloten.

4.7.3 Winstnemingen en verliesvoorzieningen

Tabel 2 geeft aan tot wanneer de grondexploitatie lopen en geeft de actuele start- en eindwaarde van de grondexploitatie weer. Het betreft hier de totale waarden van de grondexploitatie. In de kolommen winstneming en verliesvoorziening staat het Bornse aandeel.

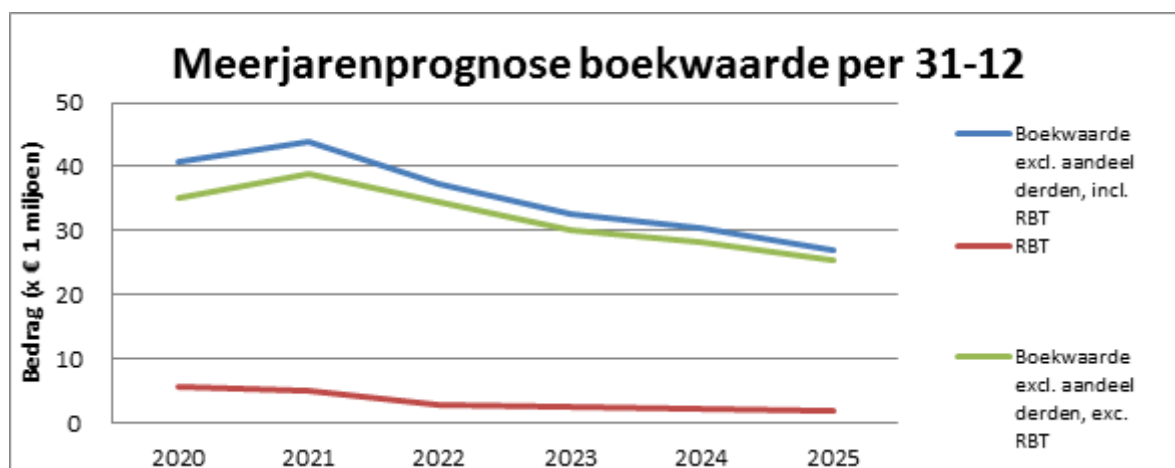
Voor de berekening van de eindwaarde wordt gebruik gemaakt van de Dynamische Eindwaarde Methode. Hierbij wordt rekening gehouden met rente en prijsstijgingen gedurende de looptijd van de projecten. Om de grondexploitatie onderling vergelijkbaar te maken wordt de eindwaarde teruggerekend naar 1 januari 2021 (contant maken), dit is

weergegeven in de kolom startwaarde. Het terugrekenen van eindwaarde naar startwaarde gebeurt met behulp van de disconteringsvoet. Deze is vanuit het BBV verplicht vastgesteld op 2%. De startwaarde bepaalt de hoogte van de verliesvoorziening. Indien een grondexploitatie winstgevend is wordt er op basis van de percentage of completion (POC) methode tussentijds winst genomen. Hiervoor wordt jaarlijks het actuele (herziene) resultaat op de grondexploitatie gehanteerd. Indien er grond is verkocht en er kosten zijn gerealiseerd, zal dit in een batige grondexploitatie leiden tot winstneming. De winst wordt dan naar rato van de realisatie gerealiseerd. Voor verlies leidende grondexploitaties wordt een voorziening getroffen voor het begrote tekort op startwaarde. Jaarlijks moet hier een bedrag aan worden toegevoegd op basis van het contant maken naar de nieuwe peildatum, zodat uiteindelijk op de einddatum het begrote tekort op eindwaarde is voorzien.

Voor verdere analyse wordt verwezen naar de MPG 2021.

Tabel 2. Verwachte planresultaten (* €1.000)	Looptijd t/m eind	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde	Winst 1-1-2021	Verliesvoorz. 1-1-2021	Verliesvoorz. einddatum
Veldkamp	2030	23.958	29.204	0	7.291	8.888
Totaal bedrijventerreinen				0	7.291	8.888
Bornsche maten	2029	2.284	2.730	0	2.284	2.730
Oosterveld Zenderen	2022	-2.692	-2.800	2.500	0	0
Kollergang	2023	-1.460	-1.549	798	0	0
Wijkerslocatie Olde Engberink	2030	-1.153	-1.406	192	0	0
Bornsche Flieren	2022	2.314	2.407	0	2.314	2.407
Uitbreiding Hertme II	2026	-515	-580	140	0	0
Totaal woningbouw				3.630	4.598	5.137
Kernrand Borne West	2022	219	227	0	219	227
Totaal overige bouwgrondcomplexen				0	219	227
RBT	2028	4.661	5.461	0	373	437
Totaal exploitaties derden				0	373	437
Totaal				3.630	12.481	14.689

In onderstaande grafiek worden de mutaties op de verliesvoorzieningen en op de te nemen winsten voor de komende jaren weergegeven. Een winstneming is een negatief bedrag en correspondeert met een positief saldo. Een verliesvoorziening wordt juist weergegeven als een positief bedrag en correspondeert met een negatief saldo.

4.7.4 Algemene reserve grondexploitatie

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is de reserve waarmee winsten uit grondexploitaties worden verrekend en verliezen worden gedekt. Naast deze rol is de ARG belangrijk voor de dekking van risico. De reserve dient te worden beschouwd als de buffer voor de risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Uitgangspunt is dat de hoogte van de ARG 10% is van de omvang van de boekwaarde van het Bornse aandeel in de grondexploitaties. Winstnemingen worden niet ten laste van de boekwaarde gebracht, maar worden verrekend met de balanswaarde. Hierdoor geeft de boekwaarde met betrekking tot de risico's een niet geheel realistisch beeld. Ook de winstnemingen worden daarom bij het Bornse aandeel van de boekwaardes opgeteld. Per 1-1-2021 is de totale risicodragende boekwaarde ongeveer € 39 miljoen (totale boekwaarde grondexploitaties Borns aandeel). De ARG zit op 10% van deze boekwaarde en bedraagt conform de norm €3,9 miljoen.

De vuistregel (IFLO-norm) van 10% is opgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en is een eenvoudige manier om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen. In de kaderbegroting 2013 is vastgesteld dat vanaf 2015 de ARG 10% van de risicodragende boekwaarde moet bevatten. Aan deze norm wordt voldaan.

5 Financiële begroting

5.1 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de begroting 2022-2025 weer inclusief de actualisatie van bestaand beleid en het traject Keuzes voor Borne 2. Het overzicht is onderverdeeld naar de baten en lasten per programma. Ter vergelijking zijn ook de cijfers van de jaarrekening 2020 en de begroting 2021 opgenomen. In hoofdstuk 3 is bij elk programma een nadere specificatie opgenomen van de baten en lasten en de verschillende thema's.

Tabel		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	Programma 1 Solidair Borne	-9.826.700	-9.953.700	-10.092.700	-10.126.700
	Programma 2 Duurzaam Borne	-15.015.340	-13.417.340	-12.432.840	-12.970.340
	Programma 3 Verbindend Borne	-310.500	-310.500	-310.500	-310.500
	Programma 4 Borne Algemeen	-117.500	-117.500	-666.000	-166.000
	Totaal Baten	-25.270.040	-23.799.040	-23.502.040	-23.573.540
	Lasten	Programma 1 Solidair Borne	37.645.515	36.908.098	36.881.986
Programma 2 Duurzaam Borne		20.459.215	18.876.137	17.908.863	18.403.526
Programma 3 Verbindend Borne		2.478.729	2.421.342	2.409.336	2.398.325
Programma 4 Borne Algemeen		429.276	468.727	476.927	558.196
Totaal Lasten		61.012.735	58.674.304	57.677.112	58.170.241
Algemene dekkingsmiddelen		Dividend	-1.087.000	-1.087.000	-1.087.000
	Lokale heffingen	-7.037.500	-7.112.500	-7.187.500	-7.187.500
	Overig	1.771.000	2.274.000	2.883.000	2.989.000
	Saldo financieringsfunctie	5.700	109.926	152.985	124.262
	Algemene uitkering	-36.637.500	-36.125.500	-36.389.500	-36.533.500
Totaal Algemene uitkering	-42.985.300	-41.941.074	-41.628.015	-41.694.738	
Onvoorzien	Onvoorzien	14.500	14.500	14.500	14.500
Overhead	Overhead	7.212.058	6.920.612	8.924.527	6.668.310
Saldo Baten en lasten		-16.047	-130.698	1.486.084	-415.227
Reservemutaties	Beschikking over reserves	-1.232.518	-918.502	-2.532.002	-388.002
	Toevoeging aan reserves	232.608	332.608	932.608	532.608
Eindtotaal		-1.015.957	-716.592	-113.310	-270.621

5.2 programma

Uiteenzetting van de financiële positie

5.2.1 Prognose meerjarenbalans

PROGNOSE MEERJARENBALANS (* € 1.000)	REKENING 2020	BEGROTING 2021	BEGROTING 2022	MJR 2023	MJR 2024	MJR 2025
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	52.395	56.593	51.945	83.732	83.847	80.275
Financiële vaste activa	3.926	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vaste activa	56.320	60.593	55.945	87.732	87.847	84.275
Vlottende activa						
Voorraden	62.189	58.488	64.389	58.605	53.405	48.217
Uitzettingen < 1 jr.	3.410	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Liquide middelen	26	30	30	30	30	30
Overlopende activa	9.611	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Totaal vlottende activa	75.236	68.018	73.919	68.135	62.935	57.747
Totaal activa	131.556	128.611	129.864	155.867	150.782	142.022
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	25.200	18.928	20.139	20.270	20.435	21.350
Voorzieningen	9.352	5.763	6.469	6.287	6.080	6.023
Langlopende schulden	71.117	82.496	82.256	108.310	103.267	93.649
Totaal vaste passiva	105.669	107.187	108.864	134.867	129.782	121.022
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jr.	19.124	15.424	15.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva	6.764	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vlottende passiva	25.887	21.424	21.000	21.000	21.000	21.000
Totaal passiva	131.556	128.611	129.864	155.867	150.782	142.022

5.2.2 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente over de jaren 2022 t/m 2025 weergegeven. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken.

EMU SALDO (* € 1.000)	Jaarrekening	Begroting	BEGROTING	MJR	MJR	MJR
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. 1 + onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	4.855	1.529	-16	-131	1.486	-916
2 + Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.544	3.108	2.928	3.125	5.764	3.572
Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste 3 + van de exploitatie	3.474	135	276	340	353	401
4 - Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	-	-	-	-	-
5 + Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-	-
6 + Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
7 - Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan)	-	-	-	-	-	-
8 + Baten bouwgrondexploitatie Baten voorzover transacties niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
9 - Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-	-
10 - Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht	-	-	-	-	-	-

en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten							
11a	Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal		11.873	4.772	3.188	3.334	7.603	3.057

5.2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen voorzieningen meer worden gevormd. Voor de pensioenverplichtingen aan (oud) wethouders is wel een voorziening (voorziening Appa) gevormd, omdat het jaarlijks volume kan fluctueren. Daarnaast is er een voorziening gevormd voor het overtollige verlofsaldo van het personeel.

5.2.4 Investerings- en financieringsoverzicht

Hieronder geeft het investeringsoverzicht het verloop van de afschrijvingslast en het verloop van de boekwaarde weer voor de komende jaren. Aandachtspunten en uitgangspunten ten aanzien van financiering zijn opgenomen in de paragraaf financiering. De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen in de bijlage reserves en voorzieningen.

Afschrijvings- en boekwaardeoverzicht materiële vaste activa (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2022-2023	Begroting 2022-2024	Begroting 2022-2025
Investering met een economisch nut	2.204	2.398	4.687	2.484
Investering met een economisch nut, dekking door heffing	303	290	289	288
Investerings met een maatschappelijk nut vóór 2017	82	82	82	82
Investerings met een maatschappelijk nut vanaf 2017	340	353	706	719
Totale afschrijvingslast	2.929	3.123	5.764	3.573
Investering met een economisch nut	35.765	56.235	57.065	54.582
Investering met een economisch nut, dekking door heffing	4.666	4.374	4.085	3.797
Investerings met een maatschappelijk nut vóór 2017	1.880	1.798	1.717	1.635
Investerings met een maatschappelijk nut vanaf 2017	9.634	21.325	20.980	20.261
Totale boekwaarde	51.945	83.732	83.847	80.275

Daarnaast komen in ieder geval de onderstaande investeringen op ons af. De dekking van structurele lasten voortvloeiend uit deze investeringen is al verwerkt in de begroting.

Investeringsoverzicht (* €1.000)	Begroting 2022	Begroting 2022-2023	Begroting 2022-2024	Begroting 2022-2025
Investering met een economisch nut				
Uitbreiding Beekpark	1.100			
(Voorber.) nieuwbouw Bornsche Maten		400		
Huis van Borne			5.200	
Huis van Borne:inrichting			348	
Investerings met een maatschappelijk nut vanaf 2017				
Wegen	100	100	100	
NBD Borden		70		
Bomen	240	220	220	
Speeltoestellen	42	42	42	
Oonksweg onderdoorgang/reconstructie		4.100		
Randweg bundeling A1/A35		5.000		
Fietstunnel Bornerbroeksestraat		864		
F35 Parallelweg-Oonksweg		368		

Totale investering	1.482	11.164	5.910	0
--------------------	-------	--------	-------	---

5.2.5 Reserves en voorzieningen

RESERVES						
(* € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2022-2023	Begroting 2022-2024	Begroting 2022-2025
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo voor bestemming	-2.915	-	1.016	717	113	771
Totaal Rekeningsaldo	-2.915	-	1.016	717	113	771
Algemene reserves						
Algemene reserve	16.577	6.121	6.121	7.137	7.854	7.967
Reserve Beleidsontwikkeling	-	2.281	2.281	2.281	2.281	2.281
Alg. reserve grondexploitatie	1.817	3.840	3.840	3.840	3.840	3.840
Totaal Algemene Reserves	18.394	12.242	12.242	13.258	13.975	14.088
Bestemmingsreserves						
Gezondheidscentrum	690	690	690	690	690	690
Verplichtingen exploitatie	363	179	71	21	21	21
Verplichtingen kapitaallasten	5.167	4.766	4.246	4.024	3.803	3.581
Budgetoverheveling	-	-	-	-	-	-
Groot onderhoud vastgoed	1.028	1.006	633	219	292	358
Kapitaalgoederen	-	-	-	100	300	600
Verbindingsweg	900	900	900	900	900	900
Decentralisaties Sociaal Domein	268	268	268	268	268	268
Totaalvisie	1.305	73	73	73	73	73
Totaal Bestemmingsreserves	9.721	7.882	6.881	6.295	6.347	6.491
Totaal reserves	25.200	20.124	20.139	20.270	20.435	21.350
VOORZIENINGEN						
(* € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2022-2023	Begroting 2022-2024	Begroting 2022-2025
Verplichtingen en risico's						
Wet APPA	2.319	2.319	2.319	2.319	2.319	2.319
ToZo	56	56	56	56	56	56
Onderhoud kapitaalgoederen	1.655	1.655	1.655	1.655	1.655	1.655
Verlofsaldo	251	251	251	251	251	251
Totaal verplichtingen/risico's	4.281	4.281	4.281	4.281	4.281	4.281

Middelen van derden						
RBT	373	373	373	373	373	373
Riolering	2.604	-	276	616	968	1.369
Reiniging	2.095	2.064	1.539	1.017	458	-
Totaal Middelen van derden	5.072	2.437	2.188	2.006	1.799	1.742
Grondexploitaties						
Bornsche Maten	2.415	2.415	2.415	2.415	2.415	2.415
Knooperf Blenke	2.314	2.314	2.314	-	-	-
Kernrand Borne West	219	219	219	-	-	-
De Veldkamp	7.291	7.291	7.291	7.291	7.291	7.291
Totaal Grondexploitaties	12.239	12.239	12.239	9.706	9.706	9.706
Debiteuren						
Bijstandsdebiteuren	524	524	524	524	524	524
Dubieuze debiteuren	94	94	94	94	94	94
Totaal debiteuren	618	618	618	618	618	618
Totaal voorzieningen	22.210	19.575	19.326	16.611	16.404	16.347

5.2.6 Incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN (* € 1.000)	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024	MJR 2025
Incidentele lasten				
<i>Programma 1: Solidair Borne</i>				
Planmatig onderhoud	232	378	103	107
<i>Programma 2: Duurzaam Borne</i>				
Planmatig onderhoud	14	89	2	3
Omgevingswet	440	390	140	-
<i>Programma 3 Verbindend Borne</i>				
Planmatig onderhoud	4	1	10	-
Herijking toekomstvisie	50	-	-	-
<i>Programma 4: Borne Algemeen</i>				
Planmatig onderhoud	329	152	19	29
Ambities MJB 2020-2023 incidenteel	75	-	-	-
Toevoeging aan reserves	65	-	2.650	-
Totaal incidentele lasten	1.209	1.010	2.924	139
Incidentele baten				
<i>Programma 4: Borne Algemeen</i>				
Onttrekking reserves	578	619	2.783	139
Totaal incidentele baten	578	619	2783	139
Saldo van baten en lasten	631	391	141	0

6.1 Uitgangspunten begroting 2022

- Uitgangspunt voor het opstellen van een begroting is het door de raad vastgestelde beleid.
- Nieuwe beleidskeuzes worden separaat aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd
- De meerjarenbegroting 2022-2025 wordt opgesteld op basis van de door de raad vastgestelde begroting, nadien genomen besluiten en autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals bijvoorbeeld actualisaties van het prijsniveau en verplichte uitgaven op basis van wet- en regelgeving).
- Peildatum voor de meerjarenbegroting 2022-2025 is 15 juli 2021.
- Budgetaanpassing vinden alleen plaats als er sprake is van autonome ontwikkelingen (buiten de invloedssfeer van de gemeente) en door de raad genomen besluiten.
- Structurele dekking vindt plaats uit de structurele ruimte bij de begroting of uit de stelpost Beleidsontwikkeling. Tot 2025 geldt het principe nieuw voor oud.
- De Reserve Beleidsontwikkeling is de dekkingsreserve voor incidentele dekking van nieuw beleid, voor zover de weerstandsratio boven de 1,0 blijft.
- De Algemene reserve en de Algemene reserve grondexploitatie zijn weerstandsreserves en worden niet gebruikt als dekkingsreserves.
- OZB-verhogingen worden alleen voorgesteld als er sprake is van uitbreiding van het voorzieningenniveau dat ten goede komt aan een belangrijk deel van de Bornse gemeenschap.
- De begroting voldoet aan de door de toezichthouder vastgestelde kaders en leidt tot een begroting met repressief toezicht.
- Begrotingsramingen worden gesplitst in incidentele ramingen en structurele ramingen.
- De loon- en prijsontwikkelingen 2022-2025 wordt op concernniveau geraamd op een stelpost (bron: indicator “loonvoet sector overheid” en “index over de materiële overheidsconsumptie (IMOC)”).
- De areaalontwikkelingen en vervangingsinvesteringen worden op concernniveau geraamd op een stelpost.
- Bij herfinanciering van langlopende leningen stemmen we de rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting zo veel mogelijk af op de actuele rentestand en de rentevisie (bron treasurystatuut).
- Bedragen worden afgerond op eenheden van € 500.
- Conform de BBV-voorschriften zal de meerjarenbegroting uiteindelijk structureel sluitend moeten zijn.
- Aantallen woonruimten en inwoners: Voor woonruimte- en inwoneraantallen gelden de aannames in onderstaande tabel (peildatum 1-1-2021).

Jaar	Aantal woonruimten	Aantal inwoners	Gemiddelde woningbezetting
1-1-2021	10.096	23.668	2,34
1-1-2022	10.203	23.817	2,33
1-1-2023	10.343	24.040	2,32
1-1-2024	10.464	24.217	2,31
1-1-2025	10.579	24.377	2,30

6.2 Verplichte beleidsindicatoren

In bijlage 5.1 zijn de verschillende (hoofd-)taakvelden opgenomen. Per taakveld zijn effect-/beleidsindicatoren opgenomen in de begroting. Deze indicatoren worden ook gebruikt bij de verantwoording in de jaarrekening. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording nemen gemeenten een vaste set beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarrekening. Deze indicatoren zijn in deze bijlage opgenomen.

0. Bestuur en ondersteuning

Formatie

Fte per 1000 inwoners: 5,9

Bezetting

Fte per 1000 inwoners: 5,2

Apparaatskosten

Kosten per inwoner: €316

Externe inhuur

Kosten als% van tot loonsom + tot kosten inhuur: 4,5%

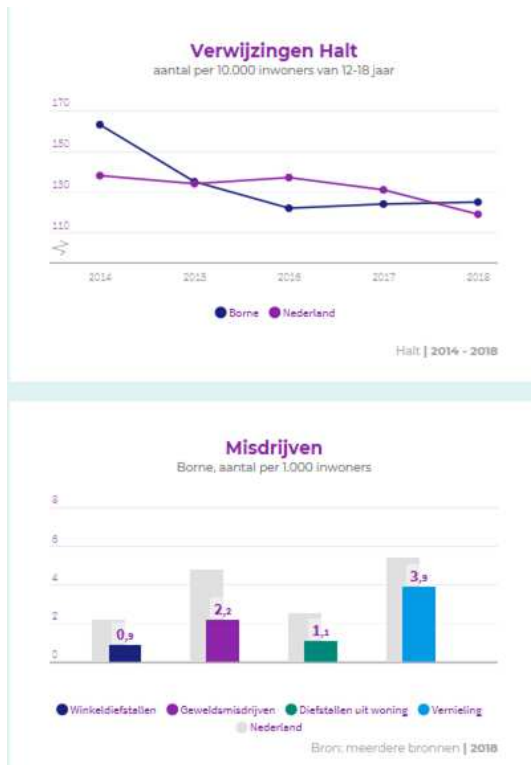
Overhead

Overhead als % van totale lasten: 110%

Borne vergeleken met Nederland

BRON:< www.waarstaatjegemeente.nl >

1. Veiligheid

2. Verkeer en vervoer

-

3. Economie

4. Onderwijs

Absoluut verzuim

per 1.000 leerlingen

Borne

Nederland

DUO/Ingrado | 2018

Relatief verzuim

per 1.000 leerlingen

Borne

Nederland

DUO/Ingrado | 2018

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

Borne
1,5%

Nederland
1,9%

DUO/Ingrado | 2018

5. Sport cultuur en recreatie

Niet-sporters

Borne
42,5%

Nederland
48,7%

Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en R... | 2016

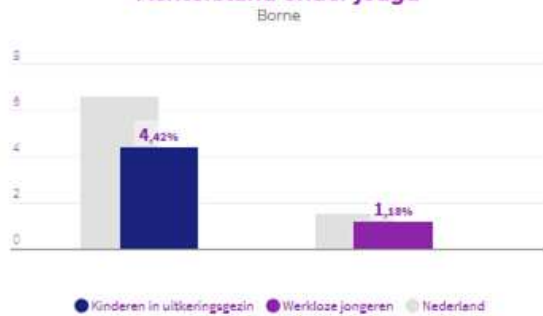
6. Sociaal domein

Jongeren met delict voor rechter

Achterstand onder jeugd

CBS Arbeidsdeelname | 2018

Personen met een bijstandsuitkering

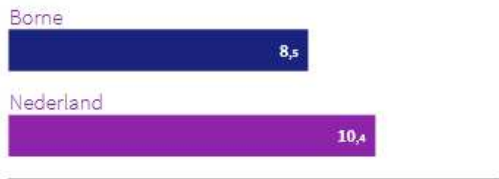
aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdbescherming

1,1%

Borne

1,1%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%

Borne

0,3%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Clënten met een maatwerkarrangement
WMO (per 1000 inwoners)

Borne

62

Nederland

60

CBS MSD WMO | tweede halfjaar 2018

7. Volksgezondheid en milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Hernieuwbare
elektriciteit

Borne

6,2%

Nederland

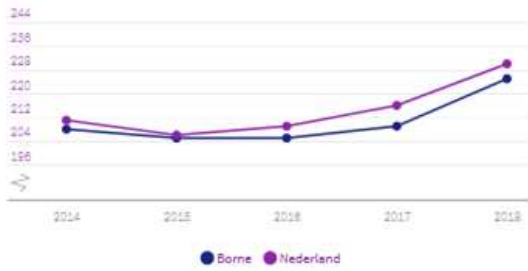
16,9%

RWS - RMO | 2017

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

x €1.000

CBS WOZ | 2014 - 2018

Nieuw gebouwde woningen

aantal per 1.000 woningen

21,7
Borne

7,2
Nederland

ABF SysWov | 2016

Demografische druk

Borne

Nederland

CBS Bevolking | 2019

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 769
Borne

€ 669
Nederland

COELO | 2019

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 769
Borne

€ 739
Nederland

COELO | 2019

6.3 Baten en lasten per taakveld

Taakveld	Baten begroting 2022	Lasten Begroting 2022	Saldo begroting 2022
0.1 Bestuur	0	1.302	1.302
0.10 Reserve Mutaties	-1.233	233	-1.000
0.2 Burgerzaken	-189	927	738
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-560	772	212
0.4 Overhead	-56	7.268	7.212
0.5 Treasury	-1.315	234	-1.081
0.61 OZB Woningen	-4.721	234	-4.487
0.62 OZB niet woningen	-2.448	33	-2.415
0.64 Belastingen overig	-169	33	-136
0.7 Algemene uitkering en uitkeringen Gemeentefonds	-36.654	17	-36.638
0.8 Overige baten en lasten	-256	2.041	1.786
1.1 Crisisbeheersing en rampenbestrijding	0	1.490	1.490
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	313	313
2.1 Verkeer en vervoer	-16	2.157	2.141
2.2 Parkeren	-10	236	226
3.1 Economische promotie	0	88	88
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-2.575	2.635	60
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46	258	211
3.4 Economische promotie	-10	22	12
4.1 Openbaar onderwijs	0	244	244
4.2 Onderwijshuisvesting	-178	1.229	1.051
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-130	808	679
5.1 Sportbeleid en activering	-3	189	186
5.2 Sportaccommodaties	-1.082	2.447	1.365
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	714	714
5.4 Musea	0	52	52
5.5 Cultureel erfgoed	-1	71	70
5.6 Media	0	441	441
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-1	2.246	2.245
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-48	1.368	1.320
6.3 Inkomensregelingen	-5.105	7.280	2.175
6.4 Begeleide participatie	0	2.445	2.445
6.5 Arbeidsparticipatie	0	161	161
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	1.236	1.236
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-210	5.157	4.947
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	6.922	6.922
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	107	107
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	586	586
7.1 Volksgezondheid	0	1.002	1.002
7.2 Riolering	-1.860	1.440	-420
7.3 Afval	-2.741	2.101	-640
7.4 Milieu	0	757	757
7.5 Begraafplaats en crematoria	-122	250	128
8.1 Ruimtelijke ordening	-28	348	320
8.2 Grondexploitatie	-9.905	9.905	0
8.3 Wonen en bouwen	-452	1.312	860
Eindtotaal	-72.121	71.105	-1.016

Taakveld	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
0.1 Bestuur	1.252	1.252	1.252
0.10 Reserve Mutaties	-586	-1.599	145
0.2 Burgerzaken	734	713	712
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	575	-297	339
0.4 Overhead	6.921	8.925	6.668
0.5 Treasury	-977	-934	-963
0.61 OZB Woningen	-4.537	-4.587	-4.587
0.62 OZB niet woningen	-2.440	-2.465	-2.465
0.64 Belastingen overig	-136	-136	-136
0.7 Algemene uitkering en uitkeringen Gemeentefonds	-36.126	-36.390	-36.534
0.8 Overige baten en lasten	2.289	2.898	3.004
1.1 Crisisbeheersing en rampenbestrijding	1.490	1.490	1.490
1.2 Openbare orde en veiligheid	313	313	313
2.1 Verkeer en vervoer	2.113	2.536	2.536
2.2 Parkeren	302	214	215
3.1 Economische promotie	88	88	88
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	60	60	60
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	211	211	211
3.4 Economische promotie	12	12	12
4.1 Openbaar onderwijs	244	244	244
4.2 Onderwijshuisvesting	1.282	1.033	1.011
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	679	679	679
5.1 Sportbeleid en activering	159	159	159
5.2 Sportaccommodaties	973	1.414	1.452
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	555	555	555
5.4 Musea	52	52	52
5.5 Cultureel erfgoed	53	52	54
5.6 Media	435	435	435
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.257	2.267	2.278
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.317	1.362	1.285
6.3 Inkomensregelingen	2.100	2.100	2.100
6.4 Begeleide participatie	2.410	2.341	2.240
6.5 Arbeidsparticipatie	161	161	161
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.236	1.236	1.236
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.947	4.947	4.947
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.219	6.219	6.219
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	107	107	107
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	586	586	586
7.1 Volksgezondheid	1.002	1.002	1.002
7.2 Riolering	-417	-459	-414
7.3 Afval	-637	-674	-634
7.4 Milieu	757	757	757
7.5 Begraafplaats en crematoria	125	133	124

8.1 Ruimtelijke ordening	320	320	320
8.2 Grondexploitatie	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	810	560	420
Eindtotaal	717 V	113 V	271 V